

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Sivil Savunma Genel Müdürlüğü

**DAİRE VE MÜESSESELER İÇİN
SİVİL SAVUNMA İŞLERİ
KILAVUZU**

Sivil Savunma Koleji
2003-ANKARA

DAİRE VE MÜESSESELER İÇİN SİVİL SAVUNMA İŞLERİ KILAVUZU I. BÖLÜM

Genel Esaslar

Madde 1- Bu kılavuz, 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu ve ekleri ile bu kanunun uygulanmasına ait olarak şimdiye kadar yayınlanmış bulunan tüzük, talimat ve emirlere göre, resmi ve özel daire, müessese ve fabrikaların sivil savunma planlama ve diğer hizmetleri ile bu maksatla meydana getirecekleri teşkil, tesis ve tedbirleri ve bunlara ait araç, malzeme ve teçhizatı toplu ve detaylı olarak bir arada göstermek ve bu konuda ilgililere kolaylık sağlamak üzere hazırlanmıştır.

Tanım ve Kapsam

Madde 2- Bu kılavuz; hassas bölgeler içinde olup da yıllık ortalama personel mevcudu 100 den fazla bulunan veya ayrıca hassasiyeti kabul edilmiş olan resmi ve özel bütün daire teşekkül, fabrika, müessese, imalathane, atölye, okul, üniversite, yurt, pansiyon, 100 den fazla yataklı hastane ve oteller ve benzeri toplu çalışma ve işyerlerinde uygulanır. Ayrıca personel mevcudu iştegal sahası yönünden planlamaya tabi olup, olmadığı konusunda tereddüde düşülen müesseselerin plan yapısı, yapmaması "İl Planlama Koordinasyon Kurulunda" görüşülerek karar verilir.

İlgili bakanlık veya Valiliklerce lüzum görüldüğü takdirde, hassas bölgeler içinde olup da personel mevcudu 100 den az veya hassas bölgeler dışında olup da personel mevcudu 100 den fazla müesseselerde de bu kılavuz esasları uygulanabilir.

Madde 3- Bu kılavuzda ikinci maddede yazılı bütün daire, müessese, fabrika ve teşekküller için kısaca "müessese" deyiimi kullanılmıştır.

Personel sayısına bakılmaksızın aynı çatı altında bulunan aynı veya başka idare veya şahıslara ait daire veya müesseselerle, aynı sınır içinde (aynı sokak, keşişen sokak veya ayrı ayrı sokakta

olup sırt sırta bağlı bina, birbirine yakın ve irtibatlı binalarda hizmet veren birimler gibi) bulunan aynı idareye bağlı ayrı ayrı daire, fabrika ve kurumlar, aynı müessese içinde birer ünite itibar olunurlar. Aynı sınır içinde bulunan müessese personeline ait konutlar da müesseselerle birlikte mütalaa edilir.

Aynı hassas bölgede ayrı ayrı yerlerde bulunan aynı idareye bağlı teşekkül ve müesseseler, ayrı müessese olarak kabul edilmiş olup, her teşekkül için kılavuz esaslarına göre ayrı plan yapılacaktır.

Madde 4- 3 ve 109 uncu maddelere göre birleşik planlamaya tabi müessese gruplarına ait müşterek teşkilat ve hizmetler, personel mevcudu en fazla, personel eşitliği halinde mülki idare amirliğince tensip edilecek olanın koordinatörlüğü altında müşterek bir planla tespit ve düzenlenir. Bu hususta üniteler arası anlaşmazlık halinde, çözüm merci mülki idare amirliğidir. Bu plana göre her ünite kendine düşen hazırlık, tedbir ve faaliyetleri ve bunların gerektirdiği harcamaları yapmakla mükelleftir.

Madde 5- Mülki İdare Amirince gerekli görülen kamu ve özel sektöre ait tesislerde kılavuzluk oluşturulur. Bu tesislerin kılavuzları, yöneticisi veya sahipleri tarafından seçilir.

Madde 6- Bir kılavuzluk sayılan müesseseler ve müessese grupları arasında veya yakın çevresi içinde kalan evler, dükkanlar gibi oturma veya işyerleri de, kılavuzluk, hizmetleri bakımından bu müesseselerin görev bölgesi içine girerler.

Madde 7- Hassas bölgeler dışında bulunan mevcudu 100 den fazla müesseselerde 7126 sayılı kanunun 9. Maddesine göre, bu kılavuzun ilgili bölüm ve maddelerinde belirtildiği şekilde bir sivil savunma amiri, itfaiye ve ilkyardım servisleri teşkili, eğitim ve donatımları ile radyoaktif serpinti tehlikesine ve yangınlara karşı korunma tedbirleri, gizleme, tehlikeli sınır bölgelerinden tahliyeye tabi tutulacakların tahliyeleri, kendisine yerleştirme yapılacak kabul bölgelerindeki müesseselerde yerleştirme ile ilgili hazırlıklar ve planlamalar yapılır. (Kılavuz madde: 12,13,29-32,35-41,43-45,46,59-61,64,65,75-78,79,81,89-92,94,101-108.)

Görev ve Sorumluluklar

Madde 8- Bu kılavuz esaslarına göre müesseselerde gerekli sivil savunma tesis, teşkil ve tedbirlerini planlamak, vücuda getirmek ve yürütmekten müesseselerin yetkili temsil organları, amirleri veya sahipleri görevli ve sorumludurlar.

Madde 9- Bu kılavuza göre sivil savunma teşkil ve tesislerini vücuda getirmekle mükellef olan müesseselerin ana görevleri şunlardır.

- a. Personelin korunması;
- b. Hayati öneme haiz mekanizmanın, malzemenin ve stokların korunması, acil tamir ve ıslahı;
- c. Sivil savunma servislerinin kurulması, donatımı, eğitimi;
- d. Sivil savunma tesislerinin kurulması;

Madde 10- Büyük ve çeşitli üniteleri ve branşları bulunan müesseselerde, müesseseye ait sivil savunma hizmetlerinin tespit, koordine ve planlanması için, müessese amirinin başkanlığında her ünite veya branşın yetkili idare veya teknik amirlerinden oluşan bir "**Sivil Savunma Komisyonu**" kurulur. Savunma sekreteri bulunan müesseselerde sekreter bu komisyonun ikinci başkanıdır. Sivil savunma amirleri bu komisyonun tabii üyesi ve raportörüdürler.

Madde 11- Bu komisyonun başlıca görevleri şunlardır.

- a. Barışta; Başkanın daveti ile gerektiğçe toplanarak;
  - (1) Mevzuata ve müessesenin durumu ve özelliklerine göre sivil savunma bakımından yapılması gerekli teşkilat, tesisat, hizmet ve tedbirlerini ve bunların planlama şekil ve esaslarını tetkik ve tespit eder.
  - (2) Bu esaslara göre sivil savunma amiri ile yardımlaşma ve işbirliği sureti ile sivil savunma planını hazırlamak üzere gerekli personeli görevlendirir. Hazırlanacak planları tetkik ve tamamlayarak imzaladıktan sonra müessese amiri vasıtası ile yetkili makamların onayına sunar.

(3) Planla tespit edilen teşkil, tesis ve tedbirlerle donatım ve eğitim işlerinin gerçekleştirilmesi ve tamamlanması için yapılacak faaliyetleri tespit, koordine ve kontrol eder.

(4) Bu hususlarda üyeler ve üniteler arasında gerekli işbirliği ve işbölümü düzenler.

(5) Kurtarma servisinde görevli personelin ilde veya civar illerde oluşabilecek acil durumlarda İl Acil Kurtarma ve Yardım Ekiplerine takviye amacıyla gerekli işbirliği ve işbölümünü düzenler.

b. Olağanüstü halde veya seferde; sivil savunma teşkilat ve tedbirlerini bir kere daha gözden geçirerek herhangi bir taarruza karşı en son hazırlık ve tedbirleri de alır ve aldırır.

c. Taarruzdan sonra; hasar durumuna göre müessesenin işler hale getirilmesi, kullanılan veya zayı olan malzemenin ikmal için gerekli önlemleri alır.

Madde 12- Müesseselerde, müessese amiri tarafından kendi adına sivil savunma teşkilat, hizmet ve faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek üzere görevlendirilen bir "Sivil Savunma Amiri" bulunur. Büyük müesseselerde yeteri kadar yardımcı ayrılır.

Sivil savunma uzmanı bulunan müesseselerde bu görev sivil savunma uzmanları tarafından yapılır. Birden fazla sivil savunma uzmanı bulunan yerlerde derece itibarı ile en kıdemlisi şube müdürü veya büro amirliği görevi ile görevlendirilir. Diğerleri bu müdür veya amir idaresinde kendilerine verilen görevleri yaparlar.

Madde 13- Sivil savunma amirinin başlıca görevleri şunlardır:

a. Barışta; Müessesenin sivil savunma planının hazırlanmasını, onaylanmasını, gerçekleştirilmesini sağlar. Bu cümleden olarak planla tespit olunan;

(1) Sivil savunma ekiplerinin kurulmasını, yetiştirilmesini, değişikliklerinde yerlerine yenilerinin seçilerek daima tamam bulundurulmasını;

(2) Malzeme ve teçhizatın tedarik, bakım ve saklanmalarını;

(3) Kontrol merkezinin, alarm irtibat sisteminin kurulmasını ve diğer hazırlık tedbirlerinin alınmasını, bunların yapılması için gerekli ödenek ihtiyaçlarını ve işleri tespit sivil savunma

komisyonuna veya müessese amirine teklif ve sonuçlandırılmasını takip eder.

(4) Şehirler veya civar müesseselerle ilgili hususlarda, mahalli sivil savunma idare kademeleri ve müesseselerin sivil savunma amirleri ile temas ve koordinasyonu sağlar.

(5) Kurtarma servisinde görevli personelin gerektiğinde acil durumun olduğu bölgede görevlendirilmesinin sağlanması için ilgili ve yetkili makamlarla temas ve koordinasyonu sağlar.

b. Olağanüstü halde ve seferde; Müesseselerdeki sivil savunma teşkilat, tesisat ve hazırlıklarını bir daha gözden geçirerek noksanların giderilmesi veya ikmali için sivil savunma komisyonuna veya müessese amirine teklifte bulunur. Bu meyanda;

(1) Sivil savunma kontrol merkezi ve karargah servisini, ikaz ve alarm irtibat, araç-gereç ve tesislerini işe hazırlar, personeli göreve başlatır.

(2) Diğer servisler personelinin yoklamadan geçirerek her an göreve hazır şekilde bulunmalarını tembih eder. Eğitimi noksan olanların mümkünse kısa bir eğitimden geçirilmesini sağlar.

(3) Servislerin malzeme ve teçhizatlarını seferi yerlerinde ve derhal işe hazır şekilde bulundurur. Ekip personelinin yanlarında bulunması gerekli olanların kendilerine dağıtılmasını sağlar.

(4) Koruyucu hazırlık tedbirleri bölümünde yazılı sığınak yerleri, yangınlara karşı koruma, makine, malzeme ve tesislerin ve malların korunması ve yedeklenmesi, gizleme gibi hususlarda tespit ve planlanan tedbirleri aldırır.

c. İkaz-Alarm, taarruz ve taarruz sonrası devrelerde kontrol merkezinin görev ve faaliyetlerini yürütür.

II BÖLÜM

Planlama

Madde 14- Hassas bölgeler içinde bulunan veya ayrıca hassasiyeti kabul edilmiş bulunan müesseselerin mevzuat esaslarına göre yapmakla mükellef oldukları sivil savunma teşkilat, tesisat, hizmet ve faaliyetleri bir planla düzenlenir.

Hassas bölgeler dışında olup da, ilgili bakanlık veya valiliklerce lüzum görülerek istenecek, müesseselerde de sivil savunma planı yapılır.

Bu planlar, İçişleri Bakanlığı ile müesseselerin bağlı buldukları veya denetlenmesine tabi oldukları Bakanlıkların genel direktiflerine göre ve mahalli mülki idare amirlikleri ve sivil savunma idare kademeleri ile de işbirliği edilmek suretiyle hazırlanır.

Planların gerçeğe uygun ve uygulama yeterliği olması şarttır. Bu husus ilgili makamlarca yapılacak deneme ve denetlemelerle sağlanır.

Madde 15- Bakanlıklar ile bağlı ve ilgili kuruluşlarına ait Sivil Savunma Planları Bakanlıklarınca,

İl ve İlçelerdeki personel mevcudu 200 den fazla olan kuruluşlar ile fabrika ve tesislerin Sivil Savunma Planları Valiliklerce uygun görüldükten sonra Bakanlıklarınca, İl ve İlçelerdeki diğer kuruluşlar ile özel sektöre ait Sivil Savunma Planları, ilgili ve bağlı buldukları İl İdare Şube Başkanlıklarınca uygun görüldükten sonra Valiliklerince,

İncelenir ve onaylanır.

Madde 16- Sivil Savunma Planları düzenlenip onaylandıktan sonra da devamlı şekilde gözden geçirilir. Lüzum görülecek yenilik ve değişikliklerle birlikte güncelleştirilen plan onayları Md. 15'de belirtildiği üzere ilgili makama sunulur.

Madde 17- Planların hazırlanmasından, gerçekleştirilmesi için gerekli ödeneğin yıllara bölünerek tahsis veya bütçeye konulmasından, her yıl yapılması gereken hizmet ve faaliyetlerle tesislerin gerçekleştirilmesinden sekizinci maddede yazılı görevliler sorumludur.

Madde 18- Müesseselere ait Sivil Savunma Planları aşağıdaki ana kısımları ihtiva eder.

1. Genel durum
2. Koruyucu hazırlık tedbirleri
3. Sivil Savunma Servisleri kuruluş, görev ve faaliyetleri

4. Karşılıklı yardım ve işbirliği
5. Tahliye ve seyrekleştirme
6. Donatım ve ikmal

1. Genel Durum:

Madde 19- Bu kısım; Müessesenin genel durum ve niteliklerini, kapasitesini, hassasiyet derecesini, buna tesir eden faktörleri, memleket savunması bakımından önemini ve diğer özelliklerini ihtiva eder. Bu bilgilere göre müessesenin yurt savunması bakımından değeri meydana çıkarılır.

Bu kısım; büyük müesseseler tarafından bütün detayları ile hazırlanır. Kendi özelliklerine göre örneğin kapsamadığı hususlar da ilave edilir.

Örnekteki bütün hususları kapsamayan küçük müesseselerde mevcut durum ve hususlara ait bilgiler doldurulur.

Bu kısmın hazırlanmasında dikkate alınacak konulara ait bir örnek eklidir. (Örnek 1)

2. Koruyucu Hazırlık Tedbirleri:

Madde 20- Bu kısımda, VI. Bölümde yazılı esaslara göre müesseselerin;

- a. İnşai korunma ve sığınaklar
- b. Yangınlara karşı genel ihtiyati tedbirler
- c. Önemli tesis ve maddelerin korunması ve yedeklenmesi
- d. Gizleme

Bakımlarından durumları, alınan ve alınacak tedbirler ve malzeme ile bu tedbirlerin olağanüstü halden itibaren uygulanma şekilleri; yukarıda ki fıkralara göre ayrı ayrı bölümler halinde tespit ve düzenlenir.

Bu kısma ait plan ve örneği eklidir. (Örnek -2)

3. Servislerin Kuruluş ve Faaliyetleri:

Madde 21- Bu kısım; Sivil savunma servislerinin kuruluş ve görevleri ile tabii afetlere, büyük yangınlara ve düşman taarruzlarına (İhbarlı, ihbarsız) karşı yapılacak hareket ve faaliyetleri ihtiva eder.

Kurulan servislerin teşkilat ve görevleri, personel ve malzeme listeleri, görev ve çalışma şekilleri her servis için ayrı ayrı bölümler halinde düzenlenir.

İkaz ve alarm sistemi de kontrol merkezine ait bölümde yer alır.

Madde 22- Olağanüstü halden itibaren;

a. Kontrol merkezleri göreve başlar. Sivil savunma servisleri personeli gözden geçirilerek değişiklik veya eksikleri varsa tamamlanır. Eğitimi eksik olanlar kısa bir eğitimden geçirilir.

b. Malzeme ve tesisler kullanılmaya hazırlanır. Seferi yerlerinde bulunmayan malzeme seferi yerlerine konur.

Sivil savunma malzemesinin, mümkün olduğu kadar az hasar görecektir ve hizmetin gereğine göre kolaylıkla kullanılacak emniyetli ve ayrı ayrı yerlerde veya sığınaklarda saklanması lazımdır.

c. Üzerlerinde taşınabilir şahsi teçhizat personele dağıtılarak beraberlerinde bulundurulur. Vardiya halinde çalışan müesseselerde birbirlerine devredilir.

Böylece her an için alarma karşı hazır bulunulur.

Madde 23- Alarm sırasında genel olarak servisler personeli (taarruz sırasında da müessesede ki işlerin başından ayrılmamaları gerekenler dışındaki) diğer personel gibi sığınak yerlerine giderler. Sığınak dışı faaliyetler, taarruz geçtikten sonra iş başı edilerek yapılır.

Ani (İhbarsız) bir taarruz halinde, taarruz geçtikten sonra, belirli toplanma yerlerinde iş başına giderler.

Madde 24- 24 saat devamlı çalışmayan müesseselerde servislerin faaliyetleri yalnız çalışma zamanlarına mahsus olup, personelin bulunmadığı veya yalnız nöbetçilerin kaldığı tatil zamanlarında faaliyetleri gerekmez.

Madde 25- Kurulacak sivil savunma servislerinin teşkilatı ve görevleri teferruatlı şekilde V. Bölümde gösterilmiştir.

Bu kısmın hazırlanmasına ait bir örnek eklidir. (Örnek-3)

4. Karşılıklı Yardım:

Madde 26- 7126 sayılı kanunun 7. Maddesinde belirtildiği gibi müesseseler; mevcut teşkilat ve imkanlarına göre içinde veya civarında bulunduğu şehir ve kasabalara veya birbirlerine karşılıklı yardım yapmak mecburiyetindedirler. Bu hususlar, Mahalli Mülki İdare Amirliğinin plan ve direktiflerine göre düzenlenir.

Madde 27- Bu yardım ve işbirliğinin şekil ve derecesi mahallin ve müessesenin imkan ve kaynaklarına ve özelliklerine göre tespit ve hazırlanan karşılıklı yardım planında gösterilir.

Madde 28- Karşılıklı yardım ve işbirliği yapacak olan müesseseler tarafından iş bu yardımlaşmanın nelerden ibaret olacağını belirten müşterek bir protokol tanzim edilir. Bu kısmın hazırlanmasına ait bir örnek eklidir. (Örnek-4)

5. Tahliye ve Seyrekleştirme:

Madde 29- Tahliye planı; bu konudaki tüzük hükümlerine göre ilgili Bakanlık, Genel Müdürlük ve Mahalli Mülki İdare Amirliklerinden verilecek direktif ve esaslar dairesinde düzenlenir. Buna ait hususlar V. Bölümdeki ilgili maddelerde açıklanmıştır.

Madde 30- Buna göre tahliye edilmesi gerekli personel, araç ve malzeme, ham ve mamul mallar ve kıymetli maddeler ve eşyalar, gerektiğinde hemen nakle hazır bulunacak şekilde tertiplenir.

Madde 31- Yerleştirme: Tahliye bölgelerinden kabul bölgelerindeki müesseselere gönderilmesi tertiplenen personel ve eşya için, bu müesseseler tarafından yerleştirme planları yapılır.

Bu planda gelecek eşya ve personelin yerleştirilmesi ve çalışır hale getirilmesi gibi hususlar yer alır.

Madde 32- Tahliye ve yerleştirme hususları, müessese Sivil Savunma Planı ile birlikte bir kısım halinde düzenlenebileceği gibi, ilgili makamlardan ayrıca istenildiği taktirde ayrıca da düzenlenebilir. Yine esas planın bir kısmını teşkil eder.

Madde 33- Seyrekleştirme (Dağıtma): Bu kılavuzun ilgili bölümünde yazılı esaslar dairesinde tespit ve düzenlenir. Boşaltma, taşıma ve yerleştirme hususlarını ihtiva eder.

Bu kısmın hazırlanmasına ait bir örnek eklidir. (rnek 5)

(Hkmet merkez teşkilatının tahliyesine ait özel hüküm ve esaslar saklıdır.)

6. Donatım ve İkmal:

Madde 34- Bu kısımda; mevzuat hükümleri ve VI. Blmde açıklanan esaslar dairesinde müessesenin sivil savunması için gerekli tesis, araç, malzeme ve teçhizat ile yaklaşık olarak mali portreleri, her yıl bu maksatla ne miktar para ayrılabilceği ve hangilerinin ne zaman ve ne suretle sağlanabileceği, önemlerine göre sıralanarak ve senelerine bölünerek tespit olunur.

Bu kısma ait örnek eklidir. (rnek 6)

III. BÖLÜM **Eğitim ve Tatbikatlar**

Madde 35- Müesseselerde yapılacak sivil savunma eğitiminin amacı; sivil savunma servislerinde görevlendirilecek personelin olağanüstü hallerde gerekli hizmetleri yapabilecek şekilde

yetiştirilmeleri ile bütün personelin korunma ve kendi kendine yardım konusunda bilgi sahibi kılınmasıdır.

Müesseselerde ve birimlerde eğitimlerin gerçekleştirilmesi için gerekli araç ve gereç bulundurulur.

Madde 36- Müesseselerdeki sivil savunma eğitimi aşağıdaki hususları ihtiva eder.

a. Müesseselerin idari personeli, sivil savunma uzmanları, sivil savunma ve servis amirleri eğitimi; Sivil Savunma Kolejinde veya bölgevi ve mahalli kurslarda;

b. Sivil savunma servisleri personeli eğitimi; müesseselerin kendi bünyelerinde veya mahalli mülki idare amirliklerince verilecek direktiflere göre diğer müesseselerden faydalanmak suretiyle tertiplenecek kurslarda;

c. Bütün personelin kendi kendine yardım konusunda yetiştirilmesi (halk eğitimi); müessese bünyesinde açılacak kurs ve konferanslarda, veya diğer müesseselerde veya şehir içinde tertiplenecek kurs, konferans ve tatbikatlara katılmaları sureti ile yapılır.

Bu eğitimler; ayrıca verilen emir ve direktiflerde dikkate alınarak her müessesenin durum ve özelliğine göre kendilerince düzenlenir ve yürütülür.

Madde 37- Sivil savunma servislerine ayrılan personelin kursları yılda (tatbikatlar dahil) 72 saati geçemez. Servisler dışındaki personelin yetiştirilmesi için verilecek kurs ve konferansların süresi yılda en az 10 saattir.

Bu kurs ve konferansların imkan nispetinde iş saatleri dışında münavebeli şekilde yapılmak suretiyle işlerin aksatılmamasına özen gösterilir.

Madde 38- Kurslara katılan personele, kurs sonunda tasdikli birer belge verilir.

"Müesseselerin sivil savunma servislerine ayrılanlar, şehir ve kasaba sivil savunma teşkilleri görevlendirilmezler."

Madde 39- Müesseseler tarafından, mahiyeti ve zamanı mahalli mülki idare amirliklerine bildirilmek sureti ile kendi bünyeleri içinde özel sivil savunma tatbikatları yaptırılabilir.

Bu tatbikatlar mahalli mülki idare amirlerinin göstereceği lüzum ve istek üzerine de yapılır.

Tatbikatlarda mülki idare amirliklerince gözlemci de bulundurulabilir.

Madde 40- Şehir ve kasabalarda yapılan genel ve kısmi tatbikatlara katılması bildirilen müesseseler, mülki idare amirliklerince verilecek direktifler dahilinde bu tatbikatlara katılmaya mecburdurlar.

Madde 41- Eğitim ve tatbikatlara ait yolluk, ücret, malzeme ve sair her türlü masraflar müesseselere aittir.

IV. BÖLÜM

Alarm ve irtibat

Madde 42- Hassas bölgeler içindeki müesseseler; sivil savunma idare merkezlerinden verilecek tehlike ve tehlike geçti haberlerini, o bölgeye ait genel ikaz ve alarm sistemi vasıtasıyla alırlar. Bu sistemden faydalanamayacak durumdaki iskan bölgeleri dışında tek başına bulunan müesseselere, bu haberlerin ulaştırılması için, sivil savunma idaresince gerekli irtibat sağlanır.

Madde 43- Alınacak bu haberlerin anında müessese içinde ve ek tesislerindeki bütün personele duyurulması için, her müessesede özel "Alarm ve İrtibat Sistemi" kurulur. Bu maksatla siren, hoparlör, çan, zil, megafon gibi sesli araçlar ve gereken yerlerde ışık tertibatı kullanılır.

Yetkili makamlardan yayınlanacak çeşitli tehlike haberleri ile tavsiye ve direktiflerin alınmaları için radyo ve benzeri alıcı cihazlardan da faydalanılır.

Hassas olmayan bölgelerdeki müesseselerde de NBC tehlike haberlerinin alınması ve yayılması için gerekli düzenleme yapılır.

Madde 44- Müessese kontrol merkezi ile bölgelerinde buldukları koruma kılavuzlukları veya idare merkezleri, civar müesseseler ve kendi ünite, teşkilat ve kısımları arasındaki, sivil savunma hizmet ve faaliyetleri ile ilgili haberleşmeler için gereken telli, araçlı, motosikletli, bisikletli haberciler gibi irtibat düzeni alınır.

Madde 45- Her türlü tehlike ve tehlike geçti haber ve işaretlerinin nevi ve şekilleriyle bu haberlerde müessesedeki personel tarafından yapılacak hareket tarzları ve alınacak ferdi koruma tedbirleri özel talimat, tatbikat ve konuşmalarla bütün personele öğretilir.

Madde 46- Radyoaktif (Nükleer) serpinti tehlikesi haberlerinde, vakit elverişli olduğu takdirde müesseselerdeki personel evlerine gönderilebilir. Müessesede kalmalarına lüzum görülen kilit personel müesseselerdeki korunma yerlerinden faydalanmak suretiyle kalabilirler.

V. BÖLÜM

Sivil Savunma Teşkilleri

Madde 47- Hassas bölgelerdeki yıllık ortalama personel mevcudu 200 den fazla olan müesseselerde aşağıda yazılı sivil savunma teşkilleri meydana getirilir.

Servis amirleri barışta ve seferde kendi servisleri ile ilgili görev ve hizmetleri düzenlemek ve yürütmekten sivil savunma amirlerine karşı sorumludurlar.

- 1) Kontrol Merkezi ve Karargah Servisi,
- 2) Emniyet ve Kılavuz Servisi,
- 3) İtfaiye Servisi,
- 4) Kurtarma Servisi,
- 5) İlk Yardım Servisi,
- 6) Sosyal Yardım Servisi,
- 7) Teknik Onarım İşleri Servisi,

Madde 48- Müesseselerde kurulacak yukarıdaki servislerin kadro ve kuvvetleri, bu kılavuz esaslarına ve müesseselerin genişliğine, tesislerine, yapı tarzlarına ve iştigal konularına göre Sivil Savunma Planları ile tespit olunur.

Madde 49- Servisler için gerekli personel, müesseselerdeki milli savunma ile ilgili diğer hizmetlerle görevli olmayan 16-65 yaşları arasındaki personelden, tüzüğünde belirtildiği üzere yaş, iş, ihtisas ve sağlık durumlarına ve aşağıdaki sıra esasına göre seçilirler.

a. Askerlik, Yedek Subay ve Astsubay kanunlarına göre askerlik çağı dışına çıkmış ve 65 yaşını doldurmamış erkekler (Çağ dışına çıktıkları yaştan başlanarak yaş sırası ile);

b. 15 yaşını bitirmiş ve henüz silah altına çağrılmamış erkekler;

c. Askerlik çağı içindeki Yedek Subay, Astsubay ve Erlerden sefer görevi verilmemiş erkekler (büyükten küçüğe doğru yaş sırası ile);

d. 20-40 yaşındaki kız ve kadınlardan sıra ile kızlar, çocuksuz dul kadınlar, çocuksuz evli kadınlar, bakıma muhtaç (12 yaşına kadar veya hangi yaşta olursa olsun sağlık durumu ana bakımını gerektiren) çocuğu olmayan kadınlar.

e. Yukarıda sıra ile 41-50 daha sonra, 51-65 daha sonra, 16-19 yaşındaki kızlar ve kadınlar.

Madde 50- Vardiya halinde çalışan müesseselerde, vardiya mevcutlarına göre ve her vardiyadan ayrı ayrı personel seçilir, görevleri birer belge ile kendilerine bildirilir. Değişenlerin yerlerine yenileri seçilerek kadroları daima tamam bulundurulur.

Madde 51- Okul, hastane, otel ve benzeri müesseselerde 47 nci Madde de yazılı servislerin, bu yerlerde görevli personel mevcudunun yettiği nispetçe tamamı veya bir kısmı kurulur.

Okul, yurt ve benzeri müesseselerde 15 yaşından yukarı öğrenciler ve diğer kimselerde sivil savunma teşkillinde görevlendirilebilirler.

Madde 52- 2 nci madde kapsamına giren mevcudu 200 den aşağı müesseselerde itfaiye, kurtarma ve ilkyardımd servislerinin kurulması mecburidir. Diğer servislerden lüzum görüleceklerde kurulabilir.

Elektrik, su, kanalizasyon, havagazı, telgraf, telefon gibi kamu tesisleri işleyen müesseselerde, personel mevcudu ile bağlı olmaksızın tüzüğündeki esaslar dairesinde gerekli teknik onarma servisleri kurulur.

1. Kontrol Merkezi ve Karargah Servisi:

Madde 53- Her müessesede, olağanüstü zamanlarda müessese sivil savunma faaliyet ve hareketlerinin sevk ve idaresi için bir kontrol merkezi ve bu merkezde bir karargah servisi kurulur. Bu merkez, müessesenin taarruz tesirlerine karşı en emniyetli yerlerinde veya sığınağında bulunur.

Madde 54- Müessese amiri veya kendi adına görevlendireceği sivil savunma amiri kontrol merkezinin de amiridir. Emrinde bu merkezin faaliyetini ve alarm irtibat hizmetini yürütecek kadar karargah personeli bulunur. Karargah servisinin mevcudu ortalama her 200 kişiye iki kişi düşecek şekilde hesaplanır. řu kadar ki 3 kişiden az olamaz.

Kontrol merkezinde müessese amiri bulunduğu takdirde sivil savunma amiri yardımcısı olur.

Birkaç üniteden müteşekkil müesseselerin kontrol merkezlerinde merkez amirinden başka ünitelerin amiri veya yetkili temsilcileri de bulunurlar.

Madde 55- Bu merkezin başlıca görevleri şunlardır:

- a. İkaz ve alarm haberlerini almak ve yaymak,
- b. Sivil savunma servislerini sevk ve idare etmek,
- c. Üniteleri arasındaki haberleşmeyi, sevk ve idareyi sağlamak,
- d. Mahalli sivil savunma idare kademeleri ile irtibatı ve gerektiğinde karşılıklı yardımlaşma ve işbirliğini sağlamak,

- e. Komşu müesseselerle haberleşmeyi ve gereken hallerde karşılıklı yardımlaşma ve işbirliğini sağlamak,
- f. NBC tehlikelerine ait haberleri değerlendirerek müessese çevresi içindekilere ve bölgesindeki sivil savunma idare kademelerine bildirmek,

2. Emniyet ve Kılavuz Servisi:

Madde 56- Bu servis; bir servis amiri, gerekenlerde bir yardımcısı ile ortalama her 200 kişiye dört kişi hesabı ile kurulur.

Madde 57- Bu sevisin esasını, bulunanlarda müesseselerin kadrolarında mevcut bu hizmetle ilgili personel teşkil eder. Bu personel askerlikle ilgisi olmayan yardımcı mükelleflerle genişletilmek suretiyle servis meydana getirilir.

Madde 58- Bu servisin başlıca görevleri şunlardır:

- a. Müessesenin iç ve dış emniyetini sağlamak,
- b. Şüpheli şahısları tespit ve polise haber vermek,
- c. Tehlike sıralarında personelin sivil savunma talimat ve isteklerine uygun şekilde hareketlerini düzenlemek, kılavuzluk etmek,
- d. Panik ve kargaşalıkları ve moral bozucu hareketleri önlemek,
- e. Trafiği kontrol etmek,
- f. Taarruz devresi sonrasında yağmacılığı önlemek, kurtarılan malları emniyet altında bulundurmamak,
- g. NBC maddeleri ile bulaşmış sahalar ve patlamamış bomba veya mermilerin yerlerini tespit ve halkın yaklaşmasına mani olmak,
- h. Gizleme ve karatma tedbirlerini kontrol etmek,

3. İtfaiye Servisi:

Madde 59- Bu servis; bir servis amiri, gerekenlerde bir yardımcısı ile yeteri kadar ekip veya takımdan kurulur.

Bir ekip, ekip başı ile birlikte 8-10 kişidir. Bir takım, bir takım amiri ile 2-4 ekipten ibarettir.

Madde 60- Bu servisin esasını, bulunanlarda müesseselerin kadrolarında mevcut bu hizmetle görevli personel teşkil eder. Bunlar askerlikle ilgili olmayan yardımcı mükelleflerle takviye edilmek suretiyle sefer ihtiyacını karşılayacak seviyeye getirilir.

Geniş bir sahaya yayılmış büyük müessese veya müessese gruplarında işleme konusu da dikkate alınarak şehir ve kasabalar için kabul edilen standartta itfaiye grupları meydana getirilebilir.

Madde 61- Bu servisin başlıca görevleri şunlardır.

- a. Müessese içinde çıkacak yangınları kontrol altına almak ve söndürmek,
- b. Müessese bölgelerindeki radyoaktif dekontaminasyonu (yıkamak suretiyle) yapmak,
- c. Can kurtarma faaliyetlerine ve enkazların kaldırılmasına yardım etmek,
- d. Barışta ve seferde yangını önleyici tedbir ve tertipleri kontrol ve sağlamak.

4. Kurtarma Servisi:

Madde 62- Bu servis; Bir servis amiri, gerekenlerde bir yardımcısı ile ortalama her 200 kişiye bir ekip hesabı ile yeteri kadar ekip yada takımdan kurulur.

Her ekip bir ekip başı ile birlikte 8 kişiden, bir takım, bir takım amiri ile 3-6 ekipten ibarettir.

Madde 63- Bu servisin başlıca görevleri şunlardır:

- a. Enkaz altında kalanları kurtarmak,
- b. Kurtarma sırasında yaralılara ilk acil yardımı yapmak,
- c. Binalarda meydana gelen basit bozuklukları onarmak, tehlikeli durumda olanların desteklenmesini veya yıkılmasını sağlamak.

5. İlk Yardım Servisi:

Madde 64- Bu servis; bir servis amiri, gerekenlerde bir yardımcısı ile ortalama her 200 kişiye bir ilkyardım ekibi düşecek şekilde yeteri kadar ekip veya takımlardan kurulur. Bir ekip, bir ekip başı ile birlikte 7 kişiden, bir takım, bir takım amiri ile 3-6 ekipten ibarettir.

Bünyesinde revir, hastane gibi sağlık tesisleri bulunan büyük müesseselerde bu tesisler, kendi personeli için ilk tıbbi müdahale ve tedavi yeri olarak hazırlanır. Bunlar şehir ve kasaba sağlık servisleri içine alınmış oldukları takdirde, bu servis hizmeti içinde istifade olunur.

Madde 65- Bu servisin başlıca görevi, taarruzların çeşitli tesirleri ile vukua gelecek yaralı ve hastalara ilk sıhhi yardımı yapmaktır.

Ölülerin kimliklerinin tespiti, sahiplerine teslimi veya gömülmeleri ve bıraktıkları eşyaların tespiti işi de, sosyal yardım servisinin de yardımı ile bu servis tarafından yapılır.

6. Sosyal Yardım Servisi:

Madde 66- Bu servis, bir servis amiri, gerekenlerde bir yardımcısı ile ortalama her 200 kişiye 4 kişi hesabı ile yeteri kadar personelden kurulur.

Bu personel; müessesenin büyüklüğüne ve özelliğine göre aşağıdaki hizmetleri görecek şekilde teşkilatlandırılır.

- (1) Enformasyon kısmı,
- (2) Acil yedirme kısmı,
- (3) Barındırma ve giydirme kısmı.

Bu servis personeli, askerlikle ilgisi olmayan erkelerle kadınlardan ve müessese bölgesi içinde oturan personel aileleri arasındaki gönüllülerden seçilir.

Madde 67- Bu servisin başlıca görevleri şunlardır:

- a. Tehlike sırasında personeli durum hakkında sık sık aydınlatmak, morallerini kuvvetlendirmek, moral bozucu söylentilerin çıkmasını önlemek,
- b. Müessese personelinin ihtiyaç halinde geçici yedirme, giydirme, barındırma ve haberleştirme hizmetlerini yapmak,
- c. Ailesinden ayrı düşen fertlerin, mahalli sosyal yardım servisi ile işbirliği yaparak haberleşmelerini ve buluşmalarını sağlamak,
- d. Ölümlerin kimliklerinin tespiti, sahiplerine teslim veya gömülmeleri ve bıraktıkları malların tespiti hususlarında sağlık servisine yardım etmek, kayıtlarını tutmak,
- e. Taarruz sonrası devrede müessese için ihtiyaç bulunan işçiyi tedarik etmek.

7. Teknik Onarım Servisi:

Madde 68- Bu servis; bir servis amiri, gerekenlerde bir yardımcısı ile aşağıdaki ekiplerden kurulur.

- a. Enerji ve imal makine ve tesisleri onarım ekibi veya ekipleri,
- b. Elektrik, su, havagazı. kanalizasyon ve muhabere tesisleri onarım ekibi veya ekipleri,

Madde 69- Tesislerin nevi ve genişliği fazla olan müesseselerde her iki fıkradaki tesisler için 2-4 ekipli birer takım kurulur. Ve her takım birer takım amiri yönetiminde bulunur. Bu taktirde (b) fıkrasına göre kurulacak takımlar elektrik ve muhabere, su ve kanalizasyon ve varsa havagazı takımları halinde teşkilatlandırılır.

Bir ekip, bir ekip başı ile 4-6 kişidir.

Bu servisin personeli, öncelikle bu hizmetlerde çalışan veya anlayanlardan seçilirler.

Madde 70- Bu servisin başlıca görevi çeşitli taarruzların tesiri ile müessesenin makine ve diğer enerji ve imal tesisleri ile elektrik, su, havagazı, kanalizasyon, telefon gibi teknik tesislerde vukua gelecek, kısa zamanda yapılması mümkün basit bozuklukların acil ıslah ve onarımlarını yapmak, faaliyetlerinin devamlarını sağlamaktır.

(Büyük ölçüdeki hasarlarda onarım veya yapım işleri harp hasar tamir konusu ve planı içine girer.)

Madde 71- Kamuya ait elektrik, havagazı, su, kanalizasyon, telgraf, telefon gibi tesisleri işleten idare ve müesseselerde, tüzüğündeki esaslara göre bu tesislere ait mevcut onarım teşkilatı, olağanüstü hal ihtiyacına göre ve lüzumu kadar mükellef personelle kuvvetlendirilmek, yetiştirilmek, gerekli araç ve gereçlerle donatılmak suretiyle;

- a. Elektrik tesisleri onarma grubu,
- b. Hava gazı tesisleri onarma grubu,
- c. Su tesisleri onarma grubu,
- d. Kanalizasyon tesisleri onarma grubu,
- e. Telgraf, telefon tesisleri onarma grubu (ayrı ayrı da olabilir).

Şeklinde kurulur ve şehir ve kasabaya ait sivil savunma yardımcı servisleri içinde yer alırlar.

Madde 72- Yukarıda yazılı tesislerde vukua gelecek basit bozuklukların ıslah ve onarımları için her müessesede, hassas bölgeler içinde bulunan bu gibi tesislere ait bütün onarım malzemesinden yeteri kadar, sefer ihtiyacı için barıştan tespit ve sağlanarak saklanır.

VI. BÖLÜM

Koruyucu Hazırlık Tedbirleri

1. İnşai Korunma ve sığınaklar:

Madde 73- Çeşitli harp silah ve vasıtalarının tesirlerine karşı sivil savunma bakımından mühim bina ve tesislerin yer ve şekillerinin seçilmesi ve koruyucu her cins sığınak tipleri ve bunların nerelerde, ne suretle ve kimler tarafından yaptırılacağı ve kullanılacağı, bakım ve muhafazalarında; 7126 sayılı kanunun 85 sayılı kanunla değiştirilen 15 inci maddesinde sözü geçen tüzük ile 17.06.1996 tarih ve 12325 sayılı Resmi Gazete de yayımlanan "Sivil Savunma Bakımından Halk Tarafından Yapılacak Teşkilat ve Alınacak Tedbirler Hakkında Yönetmelik" ve 25.08.1988 tarih ve 19910 sayılı Resmi Gazete de yayımlanan "3194 sayılı İmar Kanununa göre düzenlenmiş bulunan imar yönetmeliklerine Ek Yönetmelik" hükümleri uygulanır.

Madde 74- Hassas bölgelerde ve bilhassa nükleer hedef şehirlerin ağır hasar sahaları içinde bulunan veya hassas hedef teşkil eden, harp gücünü doğrudan doğruya destekleyen önemli müesseselerle elektrik, su, hava gazı, telgraf, telefon gibi kamu tesislerinin veya makine, santral, depo gibi hassas kısımlarının taarruz tesirlerinden korunmaları ve faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için, mümkün olanların barıştan itibaren şehir dışı emin bölgelere taşınmaları veya yer altına gömülmeleri çareleri araştırılır.

Mümkün olanları, birinin tahribi halinde diğeri onun yerini alacak şekilde, muhtemel hasar bölgesi dışında alternatif tesisler halinde kurulmasına çalışılır.

Madde 75- Her Müessesede müessese personeli ile önemli ve kıymetli madde ve malzemenin, harp silahlarının tesirlerinden korunmaları için; 73. Madde de belirtilen tüzük ve yönetmelik hüküm ve esaslarına uygun sığınak yapılması mecburidir.

Madde 76- Bu sığınak yerleri, gerektiğinde hemen sığınak halinde kullanılmağa hazırlanmak şartı ile, depo, garaj, atölye,

tamirhane, arşiv, yemekhane ve benzeri gibi barış maksatları içinde kullanılabilir.

Madde 77- Sığınaklarda bir sığınak amiri ile sığınağı kullanma maksadına göre yeteri kadar görevli personel bulunur.

Sığınak amirlerinin seçimi, görevleri ile sığınaklarda bulundurulacak malzemeler 73. Madde de sözü edilen mevzuat ve İçişleri Bakanlığınca hazırlanan 30.12.1988 tarih ve Tek-815-797/88-138 Sayılı Genelge de belirtilen şekilde tespit ve temin olunur.

Madde 78- Sığınakların bakım ve muhafazaları, tespit edilmeleri sığınakta hareket tarzları 73 ve 77. Maddelerde sözü edilen mevzuat esasları dairesinde tertip ve düzenlenir.

2. Yangınlara Karşı Genel İhtiyati Tedbirler:

Madde 79- Müesseselerde; yapım tarzına, genişliklerine iştigal konularına ve yangın bakımından arz ettiği özelliklere göre taarruzların tesiri ile çıkabilecek geniş ölçüdeki yangınlara karşı, yeter miktarda yedek su depoları, pompaj istasyonları, küçüklerinden varil, kova gibi su kapları, kuru kum veya toprak stokları, çeşitli ve otomatik yangın söndürme cihaz ve tesisleri bulundurulur; ve gerekli önleyici tedbirler önceden tespit edilir ve alınır.

Madde 80- Hassas bölgelerdeki müessese binalarının kolayca tutuşmamaları için ağaç kısımlarına alçı, çimento ve benzeri veya kimyevi maddeler sürülür; veya sönmüş kireç içine tuz karıştırılarak birkaç defa badana edilir. Mümkün olanlar yanmaz maddelerle değiştirilir.

Madde 81- Müesseseler içinde veya etrafında akaryakıt ve diğer yanıcı yağlar, dinamit, barut, fişek, tahta, çalı, çırpı, ot ve benzerleri patlayıcı ve kolayca yanıcı maddeler varsa, olağanüstü halde bunların müesseseye yangın tehlikesi getirmeyecek yerlere uzaklaştırılmaları tertiplenir. Müesseseler içinde bulundurulmasına kati zaruret olan bu gibi maddeler içinde mümkün olan emniyet tedbirleri alınır.

Madde 82- Akaryakıt, LPG gazları, doğal gaz, amonyak, kolay tutuşan kimyevi maddeler, barut, dinamit gibi parlayıcı ve patlayıcı maddelere ait stokların, hassas bölgeler dışında ve meskun yerler uzağında barışta yapılacak dayanıklı yer altı depolarında saklanmaları esastır.

Bu depoların teminine kadar meskun bölgeler içinde bulunan bu gibi maddelere ait depoların, herhangi bir yanma veya patlama halinde tesirlerinin etrafa yayılmasını önleyici haillerle (Ateş kesen duvarlar) çevrilmeleri, bu depolardaki stokların bir olağanüstü halden itibaren meskun bölgeler dışında emniyetli yerlere taşınmaları veya ayrı ayrı yerlerdeki ayrı ayrı depo ve tesislere gönderilerek dağıtılmaları ve azaltılmaları gibi emniyet tedbirleri alınır.

Madde 83- Fabrikaların kazan daireleri, fırınlar, dinamolar, gibi cihazlarla, yanıcı gaz ve sıvıların üretildiği ve kullanıldığı yerler ikaz ve alarm haberi ile birlikte derhal söndürülmek (durdurulmak) üzere gerekli tertibat alınır.

3. Önemli tesis, malzeme ve ihtiyaç maddelerinin korunması ve yedeklenmesi:

Madde 84- Müesseselerin işletilmelerini sağlayan önemli makine ve malzemelerle, dinamo ve istim kazanları, açığı su, gaz muslukları ve boruları, elektrik dağıtım tablo ve kabloları mümkün olduğu kadar dış tesirlerden kolayca etkilenmeyecek şekilde getirilir. Bu cümleden olarak borulu tesisler yer altına alınarak, mühim makine ve araçların etrafları sağlam duvarlar, kum sandık veya torbaları ile çevrilmek sureti ile emniyet altına alınmaları sağlanır.

Madde 85- Şehir elektrik veya su enerjisi ile işleyen müesseselerde, şehir genel elektrik ve su tesislerinin bozulması hallerinde durmamaları için özel muharrik kuvvet ve kaynaklarının sağlanması tertiplenir.

Madde 86- Mühim makine, araç, malzeme ve maddelerden, harp zamanı ihtiyacı için yeteri kadar yedek tedarik olunarak müesseseler dışında emniyetli yerlerde muhafazaları sağlanır.

Madde 87- Olağanüstü halden itibaren, müesseselerde kullanılan özel muharrik kuvvet ve hammaddeleri asgari (birkaç günlük) ihtiyaçtan fazlası ile mamul madde stokları, hassas bölgeler dışına çıkarılarak buralardan getirilip götürülmeleri sağlanır. Bu maksatla barıştan gerekli tedbirler tespit olunur.

Madde 88- Müesseselerdeki önemli ve kıymetli (kayıbı müessesenin hizmet ve faaliyetleri veya hukuki ve ilmi bakımlardan telafisi mümkün olmayacak derecede zararlı durumdaki) evrakın veya mikrofilmlerinin barışta iken emniyetli sığınaklarda veya yerlerde bulundurulmaları ve saklanmaları temin edilir. Fazla hassas bölgelerdeki müesseselerde bulunan kıymetli ve önemli evrak ve maddelerden mümkün olanların, az hassas veya hassas olmayan bölgelerdeki aynı idare ve teşkilata ait müesseselere taşınarak buralarda bulundurulmaları ve gerektiğe buralardan alınıp verilmeleri ilgili müesseselerce barıştan tertip ve düzenlenir.

4. Gizleme:

Madde 89- Düşman uçaklarının geceleri buldukları yerleri tanımlarını ve hedeflerini bulmalarını güçleştirmek maksadıyla, hükümetçe lüzum görüldüğü taktirde, olağanüstü halden itibaren bütün yurttan veya belli bölgelerde ışıkların söndürülmesi ve karatılması uygulanır.

Madde 90- Işıkların söndürülmesi ve karatılmasında esas havadan hiçbir ışık gözükmemesidir. Bu maksatla ışıkların söndürülmesi ve karatılması zamanında bütün müesseselerde yakılacak ışıkların geceleri havadan gözükmemesi için; dış ışıkların tamamen söndürülmesi, zaruret bulunanların maskelenmesi, içinde ışık yakılan yerlere ait bütün pencerelerin ve diğer ışık geçiren deliklerin koyu siyah perdeler, örtüler, kepenkler, kapaklar gibi araçlarla sıkıca maskelenmesi veya kapatılması, lüzumsuz yerlerdeki tamamen çıkarılarak yakılmaması hususunda gerekli tedbirler alınır.

Bu maksatla yapılacak maskeleyme tedbirlerinin, radyoaktif serpinti tesirlerinin sızmasına, infilak tesiri ile camların kırılmasına karşı koruyucu faydaları da göz önünde tutulur.

Madde 91- Alevleri havadan görünen ocaklar, bacalar ve diğer ışıklı cihazların ışıklarının görünmemesi, üstü cam veya benzeri şeffaf veya parlak maddelerle örtülü damların, terasların ışık vermemeleri için gerekli tedbirler alınır.

Madde 92- Belediyeler ve elektrik işletmelerince şehir ve kasabaları genel aydınlatma tesislerine ait karatma ve maskeleme tedbirleri, sivil savunma tüzüğü hükümlerine ve mahalli mülki idare amirliğince bildirilecek esaslara göre tespit ve düzenlenir.

Madde 93- Diğer gizleme tedbirleri: Etrafındaki arazi veya binalardan bariz şekilde farklı görünüşte bulunan müesseselerde, klasik silahlarla yapılacak taarruzlara karşı havadan kolayca tanınmamaları için;

- a. Etraftaki arazi şekillerine uydurmak, ağaçlandırmak, gölgeleri bölmek veya karıştırmak,
- b. Belli başlı yerleri ile fazla parlayan ve göze çarpan kısımları çeşitli renk ve boyalarla boyanarak parçalamak, şekil değiştirmek, üzerinde tanınma işaretleri varsa kaldırmak,
- c. Mümkün ve müsait olanların üzerleri örtülmek veya sislenmek,

gibi gizleme tedbirleri alınır.

5. Tahliye ve Seyrekleştirme (Dağıtma) :

Tahliye:

Madde 94- Tahliyeye tabi bölgelerdeki müesseselerin, araç, malzeme ve personelinin tahliye, taşıma ve yerleştirilmeleri ve bunlarla ilgili hazırlıklar, bu konudaki tüzük hükümlerine göre ilgili bakanlıklarla İçişleri Bakanlığı tarafından verilecek direktifler dairesinde ve mahalli mülki idare amirlikleri ile işbirliği sureti ile düzenlenir.

Hassas bölgelerden tahliye olunacak müesseselerin tahliyeleri, yakın tahliye şeklinde ve seyrekleştirmede olduğu gibi yapılır.

Tahliyeye tabi bu kılavuzun kapsamı içene giren müesseselerde de, baskın taarruzlarına karşı bu tüzükte yazılı bütün teşkilat ve tedbirler uygulanır.

Seyrekleştirme (Dağıtma):

Madde 95- Hassas şehir ve kasabaların tahliye veya seyrekleştirme bölgelerinde bulunan İl Genel İdaresine dahil veya mahalli hizmet ve ihtiyaçla ilgili bulunan resmi dairelerle taşınmaları mümkün devlete bağlı veya denetlemesine tabi diğer teşekküller, sosyal yardım kurumları, tahrip ve kapanmaları topyekün savunma gücüne ve kamu ihtiyaçlarına tesir edecek özel teşekkül ve müesseseler; taşınabilir tesis, araç ve malzemeleri ile hizmetlerinin icaplarına göre yakın mahalle, köy mevki veya kasabalara taşınmak suretiyle seyrekleştirme (dağıtma) yapılır.

Madde 96- Bu maksatla;

- a. Büro halinde çalışan müesseselerde hassas bölge civarında barıştan tespit edilecek yerlere büro personel ve malzemesini taşıyarak, buralarda çalışmaya devam edilmek üzere tedbir alınır.
- b. Çok kısa bir zaman içinde taşınabilir eşya ve tesisleri bulunan müesseseler için, olağanüstü halde derhal hassas bölge dışında barıştan tespit edilecek elverişli yerlere taşınmak ve buralarda faaliyete geçirilmek üzere tertibat alınır.
- c. Taşınmaları mümkün olmayan ağır ve sabit tesisli müesseselerden mümkün olanların barışta iken hassas bölgeler dışına çıkarılmalarına çalışılır.

Hassas bölgeler içinde kalan bu gibi fabrika ve işyerlerinde, uygulanmıyorsa vardiya usulü uygulanarak personel mevcudu iki üç vardiyaya bölünmek suretiyle toplu saldırıya uğrama tehlikesi azaltılır.

d. Dağıtma yerlerine taşınan müesseselere ait yerinde alınan sivil savunma teşkilat ve tedbirleri taşınan yerlere intikal ve intibak ettirilir.

Madde 97- Az hassas bölgelerdeki müesseselerin dağıtılması mecburi olmayıp, mahallin durum ve özelliklerine göre lüzum görülürse yapılır.

Madde 98- Seyrekleştirmeye tabi tutulacak müesseseler, ilgili bakanlık veya genel müdürlükler veya mahalli mülki idare amirliklerince barıştan tespit ve kendilerine de bildirilerek buna göre gerekli hazırlıklar yapılır.

Madde 99- Fazla hassas bölgelerdeki, tahliye ve dağıtma yapılmayan ve personeli için yeterli ve emniyetli koruma tesis ve tedbirleri de bulunmayan müessesenin, olağanüstü halde veya seferde mahalli mülki idare amirliklerinin emri ile geçici bir zaman için faaliyetleri tatil olunabilir.

Madde 100-Seyrekleştirme yapılacak müesseselerin taşınmaları için lüzumlu yerler; hassas bölgeler civarında hasar bölgeleri dışında mümkün derece çalışmalarına elverişli buralardaki tüzel veya gerçek kişilere ait ve zaruri ihtiyaçlarından fazla binalar ve yerlerden, gerektiğinde kirası karşılığında tutulmak, veya mülki idare amirliklerince el konulmak, veya ilgili müesseseler tarafından burularda baraka binalar yaptırılmak üzere tespit ve tertiplenir.

VII. BÖLÜM

Donatım ve İkmal, Mali Hükümler

Madde 101-Müessese sivil savunma servisleri için gerekli başlıca araç, gereç ve teçhizat ile tanınma işaretleri ekli cetvelde gösterilmiştir. (EK-1) Teknik onarım servisi malzemesi 72 nci madde hükmüne göre tespit ve temin olunur. Bunların dışında müessesenin hizmet ve özelliğine ve teknik gelişmelere göre lüzum görülecek malzeme de tespit ve alınabilir.

Madde 102-İtfaiye, kurtarma ve ilkyardım servisleri personeli ile teknik onarım servisi personelinden gerekenlere birer iş elbisesi verilir. Diğer servis personeli için özel elbise mecburiyeti yoktur. Ancak bütün servisler personeli sivil savunma sembolü ile tanınma işaretlerini takarlar. Sivil Savunma amirleri petrol rengi

yünlü kumaştan kısa ceket, düz pantolon, kemer, lacivert bere ve ordu tipi siyah potinden ibaret özel elbise giyerler. Bunlara gerektiğinde kullanılmak üzere birer yağmurluk ve çizme de verilebilir.

Madde 103-Sivil savunma hizmet ve tedbirleri için gerekli araç, gereç ve teçhizat barıştan sağlanarak saklanır.

Barış döneminde ki hizmetlere ait araç ve gereçler de, eskidikçe yerlerine yenileri konulmak ve daima mevcut bulundurulmak şartı ile sivil savunma araç ve malzemeleri olarak gösterilebilir, bulundurulabilir.

Madde 104-Her müessesede, bir taarruz veya radyoaktif serpinti tehlikesi sonucu günlerce sığınak yerlerinde kalabilecek personelin geçici ve acil işeleri ve gerekenlerin giydirilmeleri için en az bir haftalık yiyecek ve içecek stoku ile bir miktar giyecek eşya veya lüzumunda derhal satın alınmak üzere gerekli para hazır bulundurulur.

Madde 105-Özellikle sivil savunma hizmetleri için alınmış bulunan malzemenin tahsis olundukları maksat dışında kullanılmaları 7126 sayılı kanunun 52. Maddesi gereğince yasak ve cezayı gerektirir. Ancak, bazı ilaçlar ve yiyecek stokları gibi zamanla bozulabilecek madde ve malzeme, bozulmalarına meydan kalmadan kullanılarak yerlerine yenileri alınmak sureti ile stok seviyesi daima saklı tutulur.

Madde 106-Sivil savunma malzeme, işaret ve kıyafetleri normal zamanlardaki eğitim ve tatbikatlar sırasında da kullanılabilir.

Madde 107- Mevzuat hükümlerine ve bu kılavuzdaki esaslara göre, tespit ve planlanan sivil savunma tesis ve malzemesi ile eğitim ve tatbikatlar gibi hizmetler için müesseselerin yıllık bütçe, plan ve programlarına, (bir yılda karşılanması mümkün olmayanlar yıllara bölünerek) yeteri kadar ödenek konulur, bütçe veya programları bulunmayanlara yeteri kadar para ayrılır.

Müesseseler grubu içindeki ayrı ayrı gerçek veya tüzel kişilere ait üniteler tarafından da aynı şekilde işlem yapılır.

Merkezi daire ve kurumlarda, bağlı müessese veya dairelerin ihtiyaçları da dikkate alınarak, ayrılan ödeneklerden buralara da dağıtım yapılır.

Madde 108-Buna göre her müessesede gerekli sivil savunma tesis, malzeme teçhizatı ile bunların mevcut ve eksikleri, eksiklerin yaklaşık mali portreleri, yıllık mali imkanları ve bu imkanlara göre hangilerinin ne zaman ve ne suretle sağlanabilecekleri tespit ve planlanarak sağlanır.

VIII. BÖLÜM

Limanlar, Garlar, Hava Meydanları ve buralara gelen giden taşıtlar

Madde 109-Liman, Gar ve Hava Meydanları bölgelerinde mevcut çeşitli (Denizcilik İşletmesi, Liman Başkanlığı, Gar, Gümrük, Depo, Antrepo, Silo, PTT, vs. gibi) müesseseler, aynı bölge içinde toplanmış müesseseler grubu olarak kabul edilir ve buralarda vücuda getirilmesi gerekli teşkil, tesis ve tedbirler, 4. Maddede yazılı olduğu gibi topluca ve müştereken planlanır ve yürütülür.

Madde 110-Olağanüstü hallerde ve savaşta limanlarda, garlarda ve hava meydanlarında bulunan ve buralara giren ve çıkan her çeşit taşıt araçlarının, personel ve eşyaların korunması, NBC maddeleri ile bulaşık olup olmadıklarının kontrol ve tespiti ve bulaşık olanların temizlenmesi veya zararsız hale getirilmesi, yukarıda yazılı müesseseler grubuna ait sivil savunma teşkilatı tarafından yapılır.

Madde 111-Bu amaçla limanlarda, garlarda, hava meydanlarında ve bunlar arasında işleyen yolcu ve yük vapuru, tren ve uçaklarında vücuda getirilecek, bu kılavuzda açıklanmayan özel tesis, teşkil ve tedbirler, ilgili bakanlık veya genel müdürlüklerce, İçişleri Bakanlığı ile mutabık kalınmak sureti ile verilecek talimatlar dairesinde tespit ve düzenlenir.

IX. BÖLÜM

Diğer Müesseseler

Madde 112-Bu kılavuzun 2 ve 7 nci maddeleri kapsamı dışında kalan daire, müessese, fabrika ve teşekküllerde, içinde oturlan binalarda (evlerde) olduğu gibi aşağıda yazılı teşkilat ve tedbirler uygulanır.

A) Hassas bölgeler içindekilerde:

a. Sivil savunma bakımından gerekli tedbirlerin alınması, çıkacak başlangıç yangınlarının söndürülmesi, ilkyardım ve kurtarma gibi görev ve faaliyetleri için bir koruma amiri ile personel mevcuduna göre birer veya daha fazla sayıda itfaiyeci, hasta bakıcı, kurtarıcı ve sığınak bulunanlardan gerekenlerde sığınak amiri gibi korunma personeli (Ekipler) ayrılır ve bu hizmetler için gerekli malzeme bulundurulur.

b. İkaz ve alarm haberlerinin duyulması için tedbirli olunur. (42-46 ncı maddelerden)

c. İhtiyaca uygun bir sığınak yeri ve sığınakta bulundurulacak madde ve malzemeler hazırlanır. (75-78 inci maddelerden)

d. Yangınlara karşı gereken önleyici ve söndürücü tedbirler alınır. (79-83 üncü maddelerden)

e. Önemli ve kıymetli makine, araç, malzeme ve maddelerin ve evrakın korunması ve yedeklenmesi tedbirleri alınır. (84-88 inci maddelerden)

f. Işıkların söndürülmesi ve karartılması için gerekli tedbirler alınır. (89-91 inci maddelerden)

g. Tahliye ve seyrekleştirme bölgelerinde bulunulduğuna göre tahliye ve seyrekleştirme için hazırlıklı bulunulur. (94-100 üncü maddelerden)

B) Hassas bölgeler dışındakilerde:

a. Radyoaktif serpintiye karşı koruyucu sığınak yeri ve sığınakta bulunacak malzeme ve maddeler sağlanır. (75-77 inci maddelerden)

- b. Yangınlara karşı gereken önleyici ve söndürücü tedbirler alınır. (79-81 inci maddelerden)
- c. Işıkların söndürülmesi ve karartılması için gerekli tedbirler alınır. (94-100 üncü maddelerden)
- d. Tahliye veya kabule tabi ise tahliye veya kabul için gerekli hazırlıklar yapılır.

X BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Madde 113-Daire, müessese, fabrika ve teşekküllerde hava taarruzlarının tesirlerine karşı korunmaları bakımından kendi özelliklerine göre alınması gerekli görülen, (Bu kılavuzda değinilmeyen) özel tedbir ve tertipler; sivil savunma mevzuat ve esaslarına uygun olmak üzere ilgili Bakanlık veya tüzel kişiliği haiz Genel Müdürlükler tarafından tespit ve ilgililere tebliğ olunarak aldırılır.

Madde 114-Daire, müessese, fabrika ve teşekküller tarafından, sivil savunma planlama, teşkilat, eğitim, donatım ve diğer hizmetlerin yürütülmesi bakımından her yıl yapılan işler ertesi yılın ocak ayı sonuna kadar düzenlenecek bir raporla mahalli mülki idare amirliklerine ve ayrıca kademeler sırası ile bağlı veya denetlemelerine tabi oldukları Bakanlıklara gönderilir.

EK-1

SİVİL SAVUNMA ARAÇ, MALZEME VE TEÇHİZATI

1. Sivil savunma, teşkillerine ait malzeme ve teçhizat, "**Hizmet Malzeme ve Teçhizatı**" ve "**Personele Ait Şahsi Teçhizat**" olmak üzere iki kısma ayrılır.

a. Hizmet Malzeme ve Teçhizatı: Her serviste o servise ait hizmetin yapılması için kullanılacak malzeme ve teçhizattır. Bunlardan dozimetreler, her ekipte en az bir tane olmak üzere personel mevcudunun %10 nispetinde hesaplanır. Her 20 dozimetre için bir dozimetre şarj cihazı bulundurulur.

b. Şahsi teçhizat,

(1) Sivil savunma personeline ait genel şahsi teçhizat;

(2)Her servis personelinde göreceği hizmetle ilgili olarak bulunacak özel şahsi teçhizattan ibarettir.

2. Her servis personelinde bulunması gerekli genel şahsi teçhizat şunlardır.

Çelik başlık, harp paketi, elektrikli el feneri, gaz maskesi,koruyucu elbise, eldiven, bot, pañço (koruyucu ilaçları ile komple), ekmek torbası, matara, portatif çadır (yağmurluk olacak şekilde).

3. Hizmetle ilgili olarak bulunacak özel şahsi teçhizat ile her servise ait hizmet teçhizat ve malzemesi aşağıdaki listelerde gösterilmiştir.

Resmi ve Özel Müesseseler Sivil Savunma Teşkilleri Vasıta, Malzeme ve Teçhizatı

1. Kontrol Merkezi ve Karargah Servisi

Adedi :	Cinsi	:
1	Televizyon	
1	Fax	
1	Telefon santralı (yeteri kadar kablosu ile)	
1	Telefon	
1	Radyo	
1	Telsiz (İlgili Bakanlıklarca lüzum görülecek önemli müesseselerde)	
1	Radyak alet	
3	Dozimetre	
1	Dozimetre şarz aleti (müesseselerdeki her 20 dozimetre için bir tane olmak üzere artırılır.)	
1	Kimyasal gazları teşhis kiti (takım)	
1	Saat (masa veya duvar için)	
3	Müessesenin bulunduğu hassas, tali ve korunma bölgelerine ve müessesenin kendisine ait gerekli bilgileri ihtiva eden harita veya planlar.	
1	Arazi otomobili, motosiklet veya bisiklet gibi bir araç.	
-	Lüzumu kadar büro ve kırtasiye malzemesi	

2. Emniyet ve Kılavuz Servisi

Adedi :	Cinsi	:
	a) Özel şahsi teçhizat:	
1	Bel kemeri	
1	Dozimetre	
1	Cep düdüğü	
	b) Hizmet Malzeme ve Teçhizatı:	
25 (X)	İp veya şerit (Metre)	
10 (X)	İşaret levhası (örneğine göre)	
1	Kimyasal gazları teşhis kiti (takım)	

3. İtfaiye Servisi

Adedi :	Cinsi	:
	a) Özel şahsi teçhizat:	
1	İtfaiye iş elbisesi	
1	Lastik çizme	
1	İtfaiye bel kemeri	
1	Can kurtarma ipi	
1	Hortum	
1	Bel baltası	
1	Maske	
	b) Hizmet malzeme ve Teçhizatı:	
	Bir ekip için:	
2	El tulumbası (komple)	
50 (metre)	Hortum	
2	Lans	
4	Su kovası	
1	Testere	
1	Pens	
1	Balta	
2	Kazma, Kürek, Varyoz, Kanca (Her birinden)	
1	Halat (Kancalı)	
1	Su anahtarı	
1	Hava gazı anahtarı (hava gazı varsa)	
2	Çeşitli söndürme cihazı	
1	Merdiven	
1	İlkyardım torbası (Komple)	
1	Dozimetre	
	Bir Takım için:	

1	Hafif motopomp
100 (m)	Hortum
2	Lans
1	Köpük mayii cihazı (gerekenlerde ve yeteri kadar köpük mayii ile birlikte)
1	Geçme merdiven

4. Kurtarma Servisi

Adedi : Cinsi _____ :

a. Özel Şahsi Teçhizat:

1	İş elbisesi
1	Baltalı kazma
1	İzci ipi (5 Metrelik)
1	İzci çakısı (sırım veya kordonlu)
1	Çift kauçuk eldiven
1	Malzeme torbası (Komple)
1	İlkyardım torbası (Komple)
1	Arka çantası (Komple)

b) Hizmet Malzeme ve Teçhizatı:

Bir Ekip İçin:

1	Geçme merdiven (iki parçalı)
1	Varyoz (3 kg.lık)
2	Kürek (saplı)
2	Küskü (saplı)
2	Küskü demiri (1 metrelik)
1	Dozimetre
	Bir Takım İçin:
8	Sırt levhası
8	Arka çantası
2	Hidrolik kriko (Komple ve sandıklı)
1	Çekme ve kaldırma makinası
2	Çift enkaz eldiveni
2	Çengelli makara (palangalı)
2	Halat (30 ar metrelik)
12	Çelik halat (5 er metrelik, bir ucu halkalı)
2	Keski (30 cm.)
2	Mafsallı pense
2	Tornavida (30 cm.)
2	İngiliz anahtarı

- 2 Çivi torbası (4 kg. Muhtelif çivi ile birlikte)
2 Lastik eldiven
- Dinleme aleti (yeteri kadar)

5. İlk Yardım Servisi

Adedi :	Cinsi	:
	a) Özel Şahsi Teçhizat:	
1	İş elbisesi	
1	İlk Yardım çantası (Komple)	
	b) Hizmet Malzeme ve Teçhizatı:	
	Bir Ekip İçin	
4	Sedye	
8	Battaniye	
2	Halat (12 şer metrelik)	
2	İlk Yardım çantası (komple)	
1	Dozimetre	
1	Ambulans veya bu hizmeti görebilecek bir motorlu araç (500 den fazla personel çalıştıran müesseselerde)	

6. Sosyal Yardım Servisi

Adedi :	Cinsi	:
	a. Özel şahsi teçhizat:	
1	İş elbisesi (gerekler için)	
	b. Hizmet malzeme ve teçhizatı:	
	(Her 200 kişilik mevcut için)	
20	Battaniye	
2	Sedye	
1	İlk Yardım torbası (komple)	
2	Hafif yemek pişirme kazanı	
2	Termos tertibatlı yemek taşıma kabı	
4	İzole edilmiş su kabı	
1	Yemek pişirme ocağı	
40	Tabak, kaşık, çatal, bardak (Her birinden)	
1	Megafon	
1	Dozimetre	
-	Lüzumu kadar basılı evrak ve kırtasiye	

7. Teknik Onarım Servisi

Müessesede mevcut tesislere ait malzeme ve onarım aletlerinin cins ve miktarlarına göre müessesece tespit olunur.

NOT:

(x) işaretlilerin miktarları, gereğine göre artırılabilir.

Bu çizelgelerde adları geçen torba ve çanta içindeki malzeme:

Malzeme torbası içindekiler:

1 flaster kutusu, 8 flaster, 2 büyük, 2 küçük sargı bezi, 1 toz gözlüğü, 1 kauçuk kaplı elektrik feneri ve kordonu

İlkyardım torbası içindekiler:

1 Matara, 1 turnike ağacı, 20 çengelli iğne, 20 yaralı etiketi, 6 üçgen sargı bezi, 3 büyük, 3 küçük sargı bezi, 1 cebire, 1 makas, 1 flaster, 1 paket gazlı bez, 1 şişe amonyak ruhu

İlkyardım çantası içindekiler:

Yukarıdakilere ilaveten ayrıca 3 tüp kortizon merhemi, 3 tüp sülfamit merhemi, 3 şişe kardiyazol veya koramin veya muadili kardiotonikler

Kurtarma servisinde özel şahsi teçhizattaki arka çantası içindekiler:

1 testere, 1 keski (30 cm uzunluğunda), 1 izoleli pense (orta boy), 1 çekiç (1 kg. saplı), 1 halat (12 m uzunluğunda, 3.8 cm çevre), 1 battaniye (hasta taşımak için), 1 hasta taşıma kemeri (1 takım), 1 burgu (2,5x25 cm'lik), 1 portatif kazmalı çapa (saplı), 1 çelik halat (5 m'lik 250 kg yük taşıma kapasiteli ve bir ucu halkalı), 1 enkaz demiri (25 cm'lik; bir ucu keski diğer ucu çivi sökmek için çatal)

SERVİS İŞARETLERİ

Karargah Servisi

Emniyet-Kılavuz Servisi

İtfaiye Servisi

Kurtarma Servisi

İlkyardım Servisi

Sosyal Yardım Servisi

Teknik Onarım Servisi

Zemin beyaz, içindeki şekiller kırmızıdır.

RÜTBE İŞARETLERİ

Sivil Savunma Amiri

Kontrol Merkezi Amiri

Servis Amiri

Servis Amiri Yardımcısı

Takım Amiri

Takım Amiri Yardımcısı

Ekip Başı

Zemin beyaz, içlerinde çizgiler ve ortalarına konacak şekiller kırmızıdır. (Ortalarındaki boşluklara ilgili servis işaretleri konur.)

**26 Temmuz 2002 gün ve 24827 sayılı Resmi Gazetede ayımlanan
2002/4390 karar sayılı
"Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik" gereği
Daire ve Müesseseler tarafından yapılacak işler;**

125. Madde : Yapı, bina, tesis ve işletmelerde yangın güvenliğinden kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarda en büyük amir, diğer bina, tesis ve işletmelerde sahip veya yöneticiler sorumludur.

128. Madde: Bina sahip ve yöneticileri ile bina amirleri; ekiplerin, yapılarda oluşacak yangınlara müdahale etmesi ve kurtarma işlemlerini yürütmelerinde kullanmaları için gereken malzemeleri bulundurmaya zorundadır. Yapının büyüklüğüne, kullanım amacına, mevcut koruma sistemlerine ve oluşturulan ekip özelliklerine göre mahalli itfaiye teşkilatı ve sivil savunma müdürlüğünün görüşü alınarak, gerekli ise gaz maskesi, tenneffüs cihazı, yedek hortum, lans, hidrant anahtarı ve benzeri malzemeler bulundurulur. Bulundurulacak malzemeler itfaiye teşkilatında kullanılan malzemelere uygun olmak zorundadır. Araç-gereç ve malzemenin bakımı ve korunması, yönergeyi uygulamakla görevli amirin sorumluluğu altında görevliler tarafından yapılır.

137. Madde: Bu Yönetmeliğin uygulanmasını sağlamak amacıyla, belediyeler, kamu ve özel kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler buldukları yer, yapı, bina, tesis ve işletmelerin özelliklerine göre kendi "Yangın Önleme ve Söndürme Yönergelerini" hazırlarlar. Yönergenin hazırlanmasında; bu Yönetmeliğin 102 nci maddesinde belirtilen mevzuat ile Koruyucu Güvenlik Genel Esasları Direktifi, 28/12/1988 tarihli ve 88/13543 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Sabotajlara Karşı Koruma Yönetmeliği ile ilgili diğer mevzuat hükümleri de dikkate alınır. Yönergenin bir örneği, mahalli belediye itfaiye teşkilatı ile Sivil Savunma Müdürlüğüne gönderilir.

138. Madde: Yangın yönergesi yapı, bina, tesis ve işletmenin sahibi, yönetici veya amiri tarafından yürütülür.

Yönergede; bu Yönetmelikte yer alan hususlardan, yangın müdahale ekiplerinin sayısı, isim ve görevleri, ihtiyaç duyulan araç, gereç ve malzemenin cins ve miktarı, söndürme araçlarının kullanma usulleri, eğitim ve bakım hususları, nöbet hizmetleri ile gerek görülecek diğer hususlar düzenlenir ve bina yerleşimi, bina iç ulaşım yolları, yangın bölmeleri, yangın duvarları, yatay bölmeler, cepheler, söndürücü sistem, uyarıcı sistem ve su besleme üniteleri ile itfaiyeye yardımcı olabilecek diğer hususları gösterir plan ve krokiler eklenir.

.....
SİVİL SAVUNMA PLANI

Sivil Savunma Komisyonu:
(Kurulmuşsa)

<u>Doğumu</u>	<u>Müessesedeki görevi</u>	<u>Adı</u>	<u>Soyadı</u>
Başkan	.....	.....	.....
Üye	.....	.....	.....
Üye	.....	.....	.....
Üye	.....	.....	.....
Sivil Savunma Amiri	.....	.....	.....
Yardımcısı	.....	.....	.....

NOT: Düzenlenecek planlarda ekli örneklerin sol taraf sütunlarındaki yazılar aynı sıra ve başlıklar halinde yazılabilir. Sağ taraftaki yazılar ise açıklama içindir. Bunlar aynen yazılmayıp, bunlara ve müessesenin durum ve özelliklerine göre gerekli açıklamalar fıkra fıkra yazılır; gerekenlerin listeleri eklenir.

I. BÖLÜM
GENEL DURUM

1. Müessesenin adı, adresi sınıfı.
  - a. Adı.....
  - b. Adresi.....
  - c. Sınıfı.....
  - d. Sicil No.....
2. Varsa ünitelerin adları, adresleri. ....
3. Bulunduğu şehir ve hassasiyet derecesi. ....
4. Kılavuzun 8 inci Maddesine göre sorumlu temsil organı, amir veya sahibi. ....
5. Bağlı veya denetlenmesine tabi Bakanlık veya tüzel kişiliği haiz Genel Müdürlük. (Özel müesseselerde-özel-yazılar)
6. Müessesenin hassas ve hasar bölgeleri içindeki yeri ve durumu.
  - a. Şehir tahliline göre hangi bölgesi içinde bulunduğu
  - b. Şehir sivil savunma planlarına göre hangi Kılavuzluk, Baş Kılavuzluk, Şef Kılavuzluk içinde bulunduğu.
  - c. Ayrıca Hassasiyeti kabul edilmişse muhtemel taarruz şekli.
  - d. Müessesenin taarruz tesirlerine karşı arz ettiği özellikleri, tesis ve binalarda meydana gelmesi muhtemel hasarlar.

7. Müessese bina ve tesisleri ve yapı tarzı.
- İşgal ettiği saha (Metrekare veya hektar olarak)
  - Müessese bölgesi içindeki bütün bina ve tesislerini ve müstemilatını (depo, lojman, garaj, elektrik ve su tesisleri vb. gibi) gösterir bir inşaat (durum) planı eklenir.
  - Kontrol merkezi sığınak yerleri, malzeme depoları toplanma yerleri, alarm araçları gibi sivil savunma tesisleri de bu plan üzerinde işaretlenir.
  - Bina ve tesislerin kargir, betonarme veya ahşap gibi yapı tarzları belirtilir.
8. Müessese bölgesi ve civar durumu.
- Buraya; müessesenin yeri görev bölgesi içindeki çeşitli diğer binalar ve evlerle içinde bulunduğu ve civarındaki kılavuzluklar, baş kılavuzluk ve korunma bölgesi, ana yollar, başlıca müesseseler, tesisler, ağaçlık, koruluk, ekili veya hali arazi gibi civar durumu hakkında kısa bilgi yazılır ve bir kroki halinde eklenir.
9. İştilgal konusu, tesisleri, kapasitesi.
- İştilgal konusu
  - Muharrrik kuvveti
  - İmal ve istihsal tesisleri
  - Ham maddesi
  - Yıllık veya aylık istihsal kapasitesi
  - Azami randımanla çalıştığı taktirde istihsal kapasitesi

- g. Ortalama her zaman bulunabilecek ham ve mamul madde stokları
10. Çalışma devresi ve şekli.
- a. Devamlı veya muayyen devrelerde mi çalışmakta olduğu ve böyle ise hangi zamanlarda ve ne kadar müddet çalıştığı.
- b. Günün hangi saatlerinde ve kaç vardiya halinde çalıştığı.
11. Çalıştırdığı personel.
- a. Memur: Erkek, kadın, toplam.
- b. Müstahdem: Erkek, kadın, toplam.
- c. Teknik Personel: Erkek, kadın, toplam.
- d. Kalifiye işçi: Erkek, kadın, toplam.
- e. İşçi: Erkek, kadın, toplam.
- f. Toplam.
- g. Sefer görevli erkek.
- h. Tecilli erkek.
- i. Seferde silah altına çağrılanların yerlerine alınacak personel.
12. Seferi faaliyet durumu. Sanayi seferberlik planına göre müessesenin seferi faaliyet, görev ve istihsal durumunun ne olacağı belli edilmişse yazılır.

Müessesenin durum ve özelliğine göre gerekli görülecek diğer husus ve bilgiler .....

II. BÖLÜM

KORUYUCU HAZIRLIK TEDBİRLERİ

A. İnşai Korunma ve Sığınaklar:

1. Bina ve tesislerin inşai özellikleri. Kargir, betonarme, ahşap, saç vs. gibi bina ve tesislerin inşai özellikleri yazılır.
2. Sığınak yerleri.
  - a. Sığınak olmaya elverişli yerleri, buralarda alınan veya alınacak takviye tedbirleri, koruma faktörleri, kapasiteleri, nitelik-leri.
  - b. Sığınak olarak yapılmış veya yapılacak yerler, koruma faktörleri, kapasiteleri, nitelikleri.
3. Sığınakların bakım ve muhafazaları. Halen ne gibi hizmetlerde kullanılmakta, bakım ve muhafazaları ne suretle yapılmakta olduğu.
4. Sığınakların donatımı:
  - a. Döşeme
  - b. Haberleşme
  - c. Kurtarma
  - d. Yiyecek, içecek
  - e. Sağlık, yardımSığınak tüzüğüne göre bulunması gerekli malzemenin (kadro, mevcut, noksan) listeleri nerelerde buldukları.
5. Sığınak personeli ve görevleri: Sığınak amiri, yardımcıları ve görevleri bir talimat halinde tespit ve eklenir.
6. Sığınaklara gidiş ve hareket tarzı.
  - a. Hangi yerdekilerin hangi yollardan, hangi sığınaklara gidecekleri, yolların ve sığınakların işaretleri.

- b. Sığınakta hareket tarzı ve talimat. 74 üncü maddeye göre ne gibi tesisler için ne gibi gömme veya yedekleme tedbirleri alınmış veya alınabilecektir.

B. Yangınlara Karşı Genel İhtiyati Tedbirler:

1. Müessesenin yapım tarzına iştiğal konusuna ve diğler özelliklerine göre bulunması gerekli söndürme tesis ve araçları (Kılavuz Madde 79)
  - a. Mevcut yangın söndürme tesis ve araçların nev'ileri, miktarları ve yerleri.
  - b. Sağlanması gerekli tesis ve araçların nev'ileri ve yerleri.
2. Yangına karşı inşai özellikleri ve alınacak tedbirler.(Md.80)
  - a. Bina ve tesislerin yanar ve yanmaz maddelerle yapılmış kısımları.
  - b. Ahşap kısımların kolayca tutuşmamaları için alınan veya alınmak üzere tespit olunan tedbirler.
3. Parlayıcı, patlayıcı ve kolayca yanıcı maddeler ve bunlara Karşı alınan tedbirler.(Md.81)
  - a. Bunlardan nerelerde, ne gibi maddeler bulunduğ.
  - b. Bunlar hakkında alınacak emniyet tedbirleri.
  - c. Ne zaman ve ne suretle uygulanacakları.
4. Parlayıcı ve patlayıcı madde stokları. (Kılavuz Md. 82)
  - a. Bu gibi müesseselere ait stok depoları varsa cins ve miktarları.
  - b. Bunlar hakkında alınacak tedbirler.
  - c. Ne zaman ve ne suretle uygulanacakları.
5. Ateş çıkaran cihazlar (Kılavuz Md.83)
  - a. Ne gibi cihazlar bulunduğ.
  - b. Bunların gerektiğinde derhal söndürülmesi veya durdurulması için alınan tedbirler.
  - c. Ne zaman ve ne suretle uygulanacakları.

6. Müessesenin mevzuat ve özelliğine göre yangınlara karşı alınan diğer önleme tedbirleri. Müessesenin kendi mevzuat özelliklerine göre alınan diğer tedbirleri.

C. Önemli Tesis Malzeme ve İhtiyaç Maddelerinin Korunması ve Yedeklenmesi:

1. Önemli makine, tesis ve Araçlar. (Kılavuz Md.84) Nev'ileri ve miktarları ile yazılır. (İmal eden firma, model ve stok No'larıyla)
2. Bunların korunmaları için alınan tedbirler. (Md.84) Bunlar için alınan veya alınacak Emniyet tedbirleri.
3. Yedekleme Tedbirleri (Kılavuz Md.86) Harp zamanı ihtiyacı için hangilerinden ne miktar yedek makine ve malzemeye ihtiyaç duyulduğu, alındığı veya alınacağı ve nerelerde saklandıkları.
4. Muharrik kuvveti (Md.85) a. Şehre ait genel veya özel muharrik kuvvet ile mi çalışmakta olduğu.
b. Şehre ait genel elektrik veya su enerjisi ile çalışıyorsa bunların kesilmesi halinde ne gibi özel muharrik kuvvetten faydalanılabileceği.
5. Muharrik kuvvet ham ve Mamul madde stokları (Kılavuz Md. 87) a. Cins ve miktarları.
b. Her biri hakkında alınacak emniyet tedbirleri
c. Ne zaman ve ne suretle uygulanacakları.
6. Önemli ve kıymetli evrağın emniyet altına alınması (Kılavuz Md. 88) a. Müessese de bulunan önemli ve kıymetli evrakın cins ve miktarları. (Listesi)
b. Bunların emniyetleri için alınan veya alınacak tedbirler.

c. Ne zaman ne suretle uygulanacakları.

7. Yedek aydınlatma tedbirleri. Petrol lambaları gemici ve el fenerleri tedariki gibi.

D. Gizleme : (Kılavuz Madde 89-93)

1. Dış Işıklar Dışarıda nerelerde ne gibi ışıklar bulunduğu, bunların tamamen söndürülecekleri veya kalmasında zaruret bulunan hangilerinin ne suretle maskelenecekleri.
2. İç Işıklar
  - a. Hangi yerlerdeki ışıkların kullanılacağı, hangilerinin kaldırılacağı.
  - b. Kullanılacak iç ışıkların dışarıya sızması için alınacak maskeleyme tedbirleri ve malzemesi.
3. Alev veya ışık aksettiren cihaz ve yerler. Ne gibi cihaz veya yerler bulunduğu ve bunlar hakkında alınacak tedbirler.
4. Genel elektrik tesislerinde alınacak tedbirler. Belediye veya elektrik işletmelerince şehir genel dış elektrik tesisatında yapılacak söndürme ve maskeleyme tedbirleri, plan veya krokisi ile birlikte.
5. Diğer gizleme tedbirleri (Kılavuz Md.93) Alınan veya alınması gerekli diğer gizleme tedbirleri tespit ve yazılır. Lüzum yoksa sebebiyle olmadığı belirtilir.

III. BÖLÜM**Sivil Savunma Servisleri Kuruluş, Görev ve Faaliyetleri**

	Takım	Ekip	Servis Amiri Yardımcısı	Takım Amiri	Ekip başı	Ekip Personeli	Personel	Personel TOPLAM
1. Kurulan Servisler								
(1) Kontrol Merkezi ve Karargah Servisi								
(2) Emniyet ve Kılavuz Servisi								
(3) İtfaiye Servisi								
(4) Kurtarma Servisi								
(5) İlk Yardım Servisi								
(6) Sosyal Yardım Servisi								
(7) Teknik Onarım servisi								
Toplam								
2. Bu servislerin kuruluş, görev ve çalışma şekilleri EK-1,2,3,4,5,6,7 de gösterilmiştir.								
3. Her servise ait EK'in birer nüshası ilgili servis amirlerine de verilerek buna göre hazırlıklı ve bilgili bulundurulurlar.								
4. Servislerdeki personele görevleri, verilen belgelerle tebliğ edilir. Her sene yapılacak eğitimlerle personelin yetiştirilmeleri sağlanır.								
5. Personel arasında değişiklik oldukça servis amirleri tarafından sivil savunma amirine bildirilerek yerlerine yenileri seçilmek suretiyle, servislerin kadroları daima tamam bulundurulur.								

Kontrol Merkezi ve karargah servisi

1.	Kuruluş (Kılavuz Md.53-54)	1 Kontrol Merkezi Amiri 1 Kontrol merkezi Amiri Yardımcısı (varsa) 1 Ünite Amiri veya temsilcisi (varsa) 1 Karargah hizmet personeli Toplam
2.	Kontrol Merkezinin yeri (Kılavuz Md.53)	....
3.	Tesisat ve Malzeme a. Karargah malzemesi b. Muhabere ve irtibat tesis ve malzemesi c. İkaz ve alarm tesis ve malzemesi	Gerekli tesis ve malzemenin mevcut ve ihtiyaç durumu açıklanır ve kadro, mevcut, eksik miktarlarını gösterir listesi eklenir.
4.	Tesis ve malzemenin sak- lanma yeri ve sorumlusu a. Karargah malzemesi b. İkaz-Alarm tesis ve malzemesi c. Muhabere ve irtibat malzemesi	Halen nerelerde ve kimlerin sorumluluğu altında saklı veya kurulu oldukları yazılır.
5.	Personeli	1 inci sırada kuruluşa göre personelinin adları, soyadları, iş ve adresleriyle listesi düzenlene-rek, eklenir.
6.	Kontrol Merkezi Amirinin görevi.	Karargah servisi personelinin Seçilmesi, donatımı, alarm ve irtibat tesisatının kurulması, işlemeye hazır bulundurulması gibi görevleri fıkra fıkra yazılır.

7. Kontrol Merkezinin görevleri. Kılavuzun 55 inci maddesine ve müessesenin özelliğine göre fıkra fıkra yazılır.

Kontrol Merkezinin Hareket ve Faaliyetleri
(Çalışma Şekli)

8. Olağanüstü halde veya seferde:
- a. Göreve başlama
(Kılavuz Md.22)
- b. Diğer servislerin hazırlığına Diğer servis amirlerine olağan üstü halin bildirilmesi ve hazırlıkların izlenmesi.
- c. Muhabere ve İrtibat:
(1) Mahalli Sivil Savunma İdare kademeleriyle
(2) Yakın müesseselerle Her biriyle hangi tesisat veya araçlarla ne suretle muhabere ve irtibat yapılacağı.
(3) Kendi ünite, teşkilat ve servis amirleriyle.
- d. İkaz ve alarm sistemi ve talimatı.
- a. Mevcut alarm tesis ve araçların kimler tarafından, ne suretle kontrol ve çalışır halde tutulacağı.
b. Rehberin 45 inci maddesine göre hazırlanmış bulunan bir örneği eklenerek talimattan personelin görebileceği, yerlere asılacağı ve bir kere daha bütün personele ne suretle öğretileceği.

9. İkaz ve alarm sırasında;
- a. İkaz ve alarm. İkaz, alarm ve NBC tehlike ve tehlike geçti haberlerinin nerelerden, ne suretle alınacağı, müessese çevresi içinde hangi araçlarla ve ne suretle yayılacakları.
  - b. Merkez personelinin tam mevcudu ile işbaşı yapması. İkaz ve alarm sırasında merkezde bulunamıyabilecek hangi personelin, ne suretle merkeze çağrılacakları veya gelecekleri.
  - c. Personelin hareketlerinin kontrolü;
- İkaz veya alarmda
- Radyoaktif serpinti tehlikesinde. Bu haber ve işaretler üzerine Müessesedeki personelin gereken şekilde hareket ve korunma durumlarının ne suretle kontrol ve düzenleneceği.
10. Taarruz halinde İhbarlı veya ihbarsız bir taarruz halinde durumun ne suretle izleneceği.
11. Tehlike geçtikten sonra
- a. Tehlike geçti haberlerinin yayılması Tehlike geçti haberlerinin nerelerden, ne suretle alınacağı ve yayılacağı.
  - b. Personelin hareketi Personelin sığındıkları yerlerden çıkış ve normal hale geçişlerinin ne suretle izleneceği.
  - c. Hasar ve zayıatın tespiti Müessese çevresindeki hasar ve zayıat durumunun ne suretle kontrolü ve tespit edileceği.
  - d. Servislerin faaliyetleri Servislerin işbaşı ve faaliyet durumlarının ne suretle takip ve koordine edileceği.
  - e. Yardımlaşma Yardıma ihtiyacı olan veya yardım edebilecek durumda bulunanların hangi sivil savunma idare kademesine veya civar müesseseye ne suretle yardım yapabileceği veya nasıl yardım almak istediği.

- f. NBC maddeleri NBC maddeleri tehlikesi varsa ne suretle değerlendirilerek nerelere bildirileceği.
- g. Son durumun tespit ve bildirilmesi Hasar ve zayıat ile bunlara karşı yapılan kurtarma, yardım ve onarım faaliyetleri sonuçlarının tespiti ile hangi sivil savunma idare kademelerine ve bağlı olduğu üst makamlara bildirecek-leri, gibi...
Bu servise ait görev ve hizmetlerin hangi hallerde, hangi araçlarla ve kimler tarafından, ne suretle yapılacakları detaylı şekilde tespit ve yazılır.

(EK-2)

Emniyet ve Kılavuz Servisi

1. Servisin kuruluşu ... Servis amiri
... Servis Amiri yardımcısı
... Ekip başı
... Ekip personeli
... Toplam
2. Görev ve toplanma yeri .....
3. Malzeme ve teçhizatı Kadro, mevcut ve noksanı ile bir liste halinde eklenir.
4. Malzeme saklama yeri ve sorumlusu .....
5. Personeli Personelin adları, soyadları, doğumları, işleri ve adresleri ile listesi eklenir.

6. Servis amirinin görevi Servis personelinin görevlerinin tebliği,değişikliklerinin tespiti, iş bölümü, eğitim, donatım gibi hususlarla ilgili olarak verilen görevler fıkra fıkra yazılır.
7. Servisin görevleri Kılavuzun 58 inci maddesine ve müessesenin özelliğine göre fıkra fıkra yazılır.

**Servisin Hareket ve faaliyeti
(Çalışma Şekli)**

8. Olağanüstü halde veya seferde
- a. Yoklama Servis amiri tarafından personelin yoklamalarının yapılması, taarruz ihtimaline karşı hazırlıklı olmalarının ikaz ve alarm sıralarında hareket tarzlarının tebliği;
- b. Malzeme ve teçhizat Malzeme ve teçhizatın gözden geçirilerek işe hazır bulundurulması, hangi teçhizatın personele dağıtılacağı, bunların mesaiden sonra gelecek vardiyadakilere teslimi veya ne suretle saklanacakları.
- c. Emniyet tedbirleri Ne gibi sıkı emniyet tedbirleri alınacağı, bu maksatla hangilerinin nerelerde ve ne gibi görevlerle görevlendirilecekleri.
- d. Gizleme tedbirleri Gizleme ve karatma bakımından alınacak tedbirlerin hazırlanması.
9. İkaz ve alarm sırasında (Radioaktif serpinti ihbarı dahil)
- a. Personeli gözetleme Hangilerinin hangi yerlerdeki hangi personele ve ne suretle nezaret ve kılavuzluk edecekleri.
- b. Kapı ve pencereler Hangilerinin hangi kapı ve pencereleri kapatacakları.

- c. Işıkların söndürülmesi Gece ise hangi yerlere ait ışıkların hangi anahtarlardan kesileceği.
- d. Sığınma Hangilerinin hangi personelle birlikte hangi sığınak yerlerine gidecekleri.
- e. Panikleri önleme Panik ve moral bozucu hareketleri önlemek için ne gibi faaliyetlerde bulunacakları.
- f. Radyasyon tehlikesinde Radyoaktif serpinti tehlikesi ihbarında personel evlerine gönderilecekse, sivil savunma amirliğince bildirilecek zaman ve şekle göre personelin işlerinden ayrılmasının ve gönderilmelerinin ne suretle tebliği ve düzenleneceği.
10. Ani (İhbarsız taarruzda) Buldukları yerlerde ne suretle siperlenerek saklanacakları; Bu arada etrafdakilerden yanlış hareketlerde bulunacaklara ne gibi ikaz ve yardımda bulunacakları.
11. Tehlike geçtikten sonra
- a. Zararlı faaliyetlere karşı tedbirler İçten ve dıştan yapılması muhtemel yağmacık hareketlerine, yabancı ve şüpheli görülenlere karşı ne gibi tedbirler alınacağı.
- b. Bulaşmış sahaların tahdidi NBC maddeleri ile bulaşmış veya patlamamış bomba ve mermilerin yerlerinin araştırılması, varsa tespit ve tahdidi için ne suretle hareket olunacağı.
- c. Personelin normale dönmesi Personelin sığındıkları yerlerden çıkmaları ve işleri başına dönmeleri için ne gibi yardımda bulunacakları.

- d. Trafik düzenlenmesi Müessese bölgesi içerisinde ne gibi trafik faaliyetleri bulunduğu ve aksaklıkların ne suretle kontrol ve tanzim edileceği.
Gibi.....

Servis personelinin olağanüstü halde veya seferde; ikaz veya alarm sırasında (İhbarsız) bir taarruzda ve tehlike geçtikten sonraki hareket ve çalışma şekilleri, 7 nci maddede yazılı görevlerin bu devrelerde kimler tarafından ve ne suretle yapılacakları teferruatı ile tespit ve yazılır.

NOT :

Bu örnek Emniyet ve Kılavuz Servisine göre hazırlanmış; açıklamalarda çoğunlukla bu servise göre yazılmıştır. Diğer servisler içinde bu örnekten faydalanılmak ve kendi görev ve özellikleri dikkate alınmak suretiyle ayrı ayrı düzenlenir.

(Örnek -4)

IV. BÖLÜM **Karşılıklı Yardım ve İşbirliği**

1. Müesseseler arasında mevcut Bu sütunların karşılıklarında araç ve imkanlarına göre, bir- müesseseler arasında yapılabile- birlerine yapabilecekleri veya ceği veya alınabileceği barıştan alabilecekleri barıştan tespit belli olan yardımlaşmalar yazılır olunan yardımlaşma şekilleri ki bunlar faydalanılacak müesseselerce planın diğer ilgili bölümlerinde de belirtilir.
- Mesela:
- a. Sığınaklar konusunda: a. Kendi ihtiyacından fazla sığınak yeri varsa yakınındaki diğer bir müessese personelinin faydalandırılması,

- b. Yangınlara karşı korunma ve söndürme tedbirleri konusunda:
- c. Makine, malzeme ve malzeme konularında:
- d. Gizleme, gömme, yedekleme konularında:
- e. Alarm ve irtibat konusunda:
- f. Sağlık ve Sosyal yardım konularında:
- g. Diğer servis hizmetlerinde
- h. Tahliye veya Seyrekleştirme konusunda:
2. Herhangi bir taarruzdan sonra meydana gelecek durum ve ihtiyaca göre karşılıklı yardımlaşma ve işbirliğinde bulunacak bölge ve müesseseler.
3. Yardımlaşma ve işbirliği protokol ve emirleri:
- Bir müesseseye ait mal stoklarının komşu müesseseye ait hassas bölge dışındaki bir depoya taşınabilmesi.
- Bir müesseseye ait sirenlerden civardaki müessese veya blok halkının alarm işaretini duymaları.
- Bir müessesedeki hastane veya revirden civardaki halk veya müesseseler personelinin de faydalanabilmeleri;gibi yardım yapma veya alma araç imkan ve şekilleri tespit ve yazılır.
- Buraya; müessesenin, civarındaki hangi şehir bölgesi (kılavuzluk. Baş Kılavuzluk, Şef Kılavuzluk gibi) ve hangi müesseselerle herhangi bir taarruzdan sonra hasıl olacak duruma göre ihtiyacından fazla kuvvet ve imkanları olanların ihtiyacı olanlara yardım ve işbirliğinde bulunacakları yazılır ve bir krokisi eklenir.
- Yukarıdaki karşılıklı yardım ve işbirliği hususlarına ait tüzüğün 31 inci maddesi gereğince ilgili müesseseler arasında yapılacak protokolün bir nüshası ile mülki idare amirliklerinin emirleri eklenir.

V.BÖLÜM Tahliye ve Seyrekleştirme

Genel Bilgiler:

1. Emir ve direktifler: Tahliye veya seyrekleştirmeye esas emir ve direktifler konulur. (Bu konudaki her türlü yazışmalar değil)
2. Müessesenin tehlikeli veya hassas bölgede bulunduğu:
3. Taşınacak personel ve aileleri:
  - a. Personel miktarı
  - b. Personel aileleri miktarı Kadın, erkek, çocuk ayrı ayrı.
4. Taşınacak madde ve malzeme:
  - a. Hammaddelerin cins ve miktarı
  - b. Mamul maddelerin cins ve miktarı
  - c. Eşya ve malzemenin cins ve miktarı
  - d. Kıymetli ve önemli evrak ve defterlerin cins ve miktarı

Hazırlık İşleri:

5. Boşaltma, yükleme ve hazırlık işleri ile görevli personel Adları, soyadları ve görevleriyle yazılır.
6. Lüzumlu ambalaj malzemesi cins ve miktarı
  - a. Mevcut olanlar
  - b. Tedariki gerekenler
7. Personelin nerede toplanacakları Eşya ile birlikte gidecekleri müessesede, diğerleri ailelerinin toplanma yerlerinde toplanabilirler.

8. Personel ailelerinin nerede toplanacakları ve bindirilecekleri. Mahalli mülki amirliği ve tahliye planıyla koordineli olarak tespit edilir.
9. Telaş ve paniği önlemek için alınacak emniyet tedbirleri

Taşıma İşleri:

10. Emir alındıktan kaç saat sonra taşınmaya hazır bulunulabileceği
11. Taşınmanın hangi yol ve araçlarla yapılacağı
12. Müessesenin mevcut araç miktarı Cins, miktar ve tonajlarıyla
13. Kendi araçlarından başka ihtiyaç bulunan araç miktarı Cins, miktar ve tonajlarıyla
14. Bu araçların nerelerden ne suretle sağlanabilecekleri. Mahalli mülki idare amirliği tahliye veya seyrekleştirme planı ile koordineli olarak tespit edilir.
15. Taşınmanın bir defada veya kademeli mi yapılacağı? Hangilerinin hangi araçlara yükleneceği. Gerekenler listeler halinde eklenebilir. Kademeli taşınmaların kaçar saatlik aralıkla kaç kademede yapılacağı belirtilir.
16. Taşınmada eşya ile birlikte gidecek personel. Hangilerinin hangi kademede ve taşıtlarla gidecekleri de gösterilir.
17. Yollarda alınacak emniyet tedbirleri.

Yerleştirme : (*)

18. Müessesenin taşınacağı mevkii veya bina. a. Mevkii: Seyrekleştirmede müessesenin bulunduğu yerden itibaren taşınma yerine kadar basit bir krokisi ile mesafe ve taşınma yolu ile birlikte gösterilir

- b. Yerleştirilecek Bina:(Mümkün olanlarda basit bir krokisi ile)
19. Taşınabilecek binada yerleşme
- Hangi büro, tesis ve malzemenin hangi yerlere yerleştirilecekleri gibi.
20. Yerleştirme işleriyle görevli personel
- Adları, soyadları, görevleri
21. Müessesenin haberleşme, aydınlatma, ısıtma ve diğer işletme hizmetlerinin ne suretle görüleceği.
- Haberleşmeden maksat, yerleşme bölgesindeki iç ve dış irtibatlarıyla ilgili muhabere işlerinin düzenlenmesidir.
22. Personel ailelerinin yerleştirme işleri.
- Bu yerleştirme mahalli mülki idareye aittir. Burada genel olarak (o mahalde bulunan aileler nezdinde veya filan binalarda yerleştirileceklerdir) şeklinde yazılır.
23. Taşınma ve yerleştirme işleri için tahmini para miktarı ve gerektiğinde bu paranın ne suretle sağlanabileceği.
24. Yerleşme bölgesinde alınacak emniyet tedbirleri.

(*) Kabul bölgelerindeki kendisine yerleştirme yapılacak müesseselerde bu kısım (3,4 üncü maddelerdeki bilgileri de ihtiva etmek suretiyle) bu müesseseler tarafından tespit ve düzenlenir. Bu takdirde tahliye tabi müesseselerde 17 nci maddedekilerden sonrakiler yer almaz.

(Örnek -6)

VI. BÖLÜM
I. Ödenek Durumları:

I. Ödenek Durumları : **Yılı** : **Lira** :

1. Müessesenin ayrı ayrı idare veya şahısları ait üniteler halinde ise her ünitenin cari yıl bütçesine veya programına koydukları veya aldıkları ödenek (para) miktarları
2. Gelecek seneler için konulması veya istenilmesi düşünülen para miktarları.

II. Hazırlık tesis, tedbir ve araçları:

	Malzeme veya işin	Tahmini Tutarı	En Çok Beş Yıla Bölünmüş Olarak Her Yıl Yapılabilecek Harcama					
	<u>Nev'i</u>	<u>Miktarı</u>	<u>Lira</u>	<u>Kr.</u>	<u>Yılı</u>	<u>Yılı</u>	<u>Yılı</u>	<u>Yılı</u>
1	II. Bölüm A.2'de yazılı sığınak yerleri inşa veya takviyesi							
2	A.2'de yazılı sığınak donatım malzemesi noksanlarının ikmalı.							
3	I. Bölüm B 1'de yazılı yangın söndürme tesis ve araçlarının ikmalı.							
4	B. 2'de yazılı ahşap kısımların yanmaz maddelerle boyanma veya değiştirilmesi için gerekli malzeme ve işçilik.							
5	C. 2'ye göre alınacak emniyet tedbirleri.							
6	C. 3'de yazılı yedek makine ve malzemeler.							
7	II. Bölüm D-1,2,3,4,5 inci maddelerde yazılı tedbirlerin gerektirdiği malzeme (her madde ayrı ayrı)							
8	II. Bölümde yazılı gömme tedbirleri							
9	II. Bölümde yazılı yedekleme tesisleri							

III. Sivil Savunma Servisleri araç,

Gereç ve teçhizatı :

- 1 Kontrol Merkezi ve Karargah Servisi noksan malzemelerinin ikmali
- 2 Emniyet Kılavuz Servisi noksan malzemelerinin ikmali
- 3 İtfaiye servisi noksan malzemelerinin ikmali
- 4 Kurtarma Servisi noksan malzemelerinin ikmali
- 5 İlk Yardım Servisi noksan malzemelerinin ikmali
- 6 Sosyal Yardım Servisi noksan malzemelerinin ikmali
- 7 Teknik Onarım Servisi noksan malzemelerinin ikmali

IV. Tahliye ve Seyrekleştirme :

- 1 Tahliye veya seyrekleştirme için gerekli malzeme ikmali (ambalaj vs.)

NOT: Bu örnekte gösterilen sütunlar malzeme veya işin çeşit, miktar ve özelliklerine göre çeşitli şekillerde detaylandırılabilir.

Malzeme veya işin	Tahmini Tutarı	En Çok Beş Yıla Bölünmüş Olarak Her Yıl Yapılabilecek Harcama					
<u>Nev'i</u>	<u>Miktarı</u>	<u>Lira</u>	<u>Kr.</u>	<u>Yılı</u>	<u>Yılı</u>	<u>Yılı</u>	<u>Yılı</u>

ONAY ÇİZELGESİ

ONAYLAYACAK MAKAM	ONAYI YAPAN		TARİH
	KİMLİĞİ	İMZA VE MÜHÜR	
KURUM			
TESİSİN BAĞLI BULUNDUĞU KURUM VEYA VALİLİK			
İLGİLİ BAKANLIK			